

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Utrymmet är mycket begränsat”

- Ensamkommande flyktingbarn och Dublinförordningen

Socionomprogrammet

C-uppsats

Författare: Cecilia Lindberg Wanselius/Kristina Lyckberg

Handledare: Charlotte Melander

Abstract

Titel: "Utrymmet är mycket begränsat" - ensamkommande flyktingbarn och Dublinförordningen

Författare: Cecilia Lindberg Wanselius och Kristina Lyckberg

Nyckelord: Ensamkommande flyktingbarn, Dublinförordningen, Barnkonventionen, asyl

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka möjligheter det finns för ensamkommande flyktingbarn, som sökt asyl i Sverige men som omfattas av Dublinförordningens bestämmelser, att få sin asylansökan prövad här. Syftet är också att undersöka huruvida Sverige, när vi följer Dublinförordningens bestämmelser i hanteringen av asylärenden rörande ensamkommande flyktingbarn, fullföljer de åtaganden vi förbundit oss till genom ratificeringen av Barnkonventionen.

Frågeställningarna är: Hur ser möjligheterna, baserat på uppsatsens fallstudier och aktuell lagstiftning ut, för ensamkommande barn över 14 år, som omfattas av Dublinförordningen, att få stanna i Sverige? Vilka faktorer påverkar asyllagstiftningen och tolkningen av denna? Har belysningen av ämnet i media någon betydelse för möjligheten att påverka asyllagstiftningen? Följer vi våra åtaganden gentemot Barnkonventionen om vi återsänder barn enligt Dublinförordningen?

Undersökningen baseras på fem fallstudier rörande fem ensamkommande flyktingbarns asylärenden, aktuell asyllagstiftning samt fem, för ämnet aktuella, tidningsartiklar, samt för ämnet relevant statistik. Empirin har triangulerats och analyserats utifrån ett rättsociologiskt, socialkonstruktivistisk samt maktteoretiskt perspektiv.

Resultatet av vår undersökning visar att det finns mycket begränsat utrymme att göra undantag från Dublinförordningens bestämmelser och följaktligen små möjligheter för ensamkommande flyktingbarn som omfattas av förordningens bestämmelser att få sin asylansökan prövad i Sverige. Lagstiftning grundas i samtida idéer baserade på ideologi och politik där, beträffande asyllagstiftningen, bland annat nationella och gemensamma europeiska intressen tycks stå över principer om tredjelandsmedborgares behov av skydd och trygghet. Media kan, genom spridning av information samt belysning av fenomen vilka ger upphov till debatt och opinionsbildning, ha en viss inverkan på, i det här fallet, asyllagstiftningen. Vår undersökning visar slutligen också att vi i Sverige inte alltid följer våra åtaganden gentemot Barnkonventionen när vi följer Dublinförordningens bestämmelser.

Förord

Så var vi äntligen klara!

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Charlotte Melander som med intresse och noggrannhet följt vårt uppsatsskrivande och kommit med kloka synpunkter på vårt arbete.

Ett stort tack också till de båda gode männen, Anders Nordgren och Margareta Bjuhr, vilka vänligt och hjälpsamt bistått oss med sin tid och med material som underlag till våra fallstudier. Vi vill också tacka all berörd personal på Migrationsverket som tjänstvilligt svarat på våra frågor och varit oss behjälpliga med det statistiska underlaget samt material till våra fallstudier.

Göteborg 2010-02-12

/Cecilia och Kristina

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	2
1.2 Frågeställningar.....	2
1.3 Definitioner av begrepp	3
Barn.....	3
Ensamkommande flyktingbarn	3
God man	3
Non-refoulement.....	4
PTSD	4
2. Asylsökande ensamkommande barn, en överblick	5
2.1 Statistik.....	5
2.2 Orsaker till flykten	5
2.3 Ensamkommande barn på flykt.....	6
3. Tidigare forskning	8
Dublinförordningen och Ordre public	8
Ensamkommande men inte ensamma.....	8
Dumpning av svensksomaliska barn/Släktrådet är långt	9
4. Teoretisk referensram	11
4.1 Rättssociologi	11
4.2 Socialkonstruktivism	11
4.3 Maktteori.....	12
5. Metod	14
5.1 Förförståelse.....	14
5.2 Metodval och genomförande	14
5.3 Analys av materialet	16
5.4 Urval.....	17
5.5 Etiska överväganden.....	18
5.6 Validitet.....	19
5.7 Reliabilitet	20
5.8 Generaliserbarhet.....	21
5.9 Metodkritik.....	21
6. En överblick av lagar och konventioner aktuella för vår studie	23
6.1 Internationell folkrätt, Genèvekonventionen samt FN:s barnkonvention	23
Genèvekonventionen	23
Barnkonventionen.....	24
Sammanfattande slutsatser	24
6.2 EU:s lagstiftning avseende flyktingar	25
Dublinförordningen.....	26
Sammanfattande slutsatser	27
6.3 Nationell lagstiftning avseende flyktingar	27
Sammanfattande slutsatser.....	29
7. Våra fallstudier	30
7.1 Asylansökningsförfarandet.....	30
7.2 Inledning till fallstudierna.....	30
7.3 Fallstudier	31
Fallstudie 1.....	31
Fallstudie 2.....	32
Fallstudie 4.....	34

Fallstudie 5.....	34
Sammanfattande slutsatser.....	35
8. Tidningsartiklar	36
8.1 Artiklar	36
Artikel 1: ”Grekland skyddar inte invandrabarn”, Svenska Dagbladet, 20081222	36
Artikel 2 ”EU:s länder tävlar om sämsta mottagandet”, Svenska Dagbladet, 20090312	36
Artikel 3 ”Flyktingläger tömdes i Frankrike”, Svenska Dagbladet, 20090922	36
Artikel 4 ”Avvisningar till Italien ifrågasätts”, Sydsvenskan, 20090418	37
Artikel 5 ”Hellre krig än Maltas fängelser”, Sydsvenskan, 20091127	37
Sammanfattande slutsatser.....	38
9. Analys och slutsatser	39
10. Slutdiskussion	51
Efterord	52
11. Källförteckning.....	53
Bilaga	60

1. Inledning

Tusentals barn utan vårdnadshavare har de senaste åren sökt asyl i Sverige, en flyktingström som inte på något sätt tycks minska. Många av barnen har varit drabbade av förföljelser i sina hemländer och sett sina familjer utplånas, en del har kanske varit på flykt i hela sitt liv. Vägen hit har ofta varit lång och snårig med mellanlandningar i andra länder. Att värna om dessa barn och att ta emot dem med värdighet och respekt borde ses som en självklarhet.

I syfte att förbättra hanteringen av asylärenden rörande de ensamkommande barnen gjordes i Sverige, en lagändring den första juli 2006 vilken fortfarande är gällande (Migrationsverket 1). Enligt denna är ansvaret för de ensamkommande barnen uppdelat mellan stat och kommun, där de kommuner som träffat avtal med migrationsverket ansvarar för barnens boende och omvårdnad (Migrationsverket 8).

Migrationsverket svarar för myndighetsutövning gällande vad som står i lagen om mottagande av asylsökande (SFS 1994:137), vilket innebär att de bland annat ansvarar för prövningar av barnens asylärenden samt frågor som rör ett eventuellt återvändande. Barnet förordnas också en god man samt ett offentligt biträde. Vid förekommande av ett utvisningsbeslut ska en utredning göras beträffande vem som ska ta hand om barnet vid dess återkomst till mottagarlandet. (Migrationsverket 1).

Som en följd av Sveriges samarbete med EU har ytterligare riktlinjer dragits fram gällande asylärenden, i syfte att förena medlemsstaterna i en gemensam flyktingpolitik. 1990 undertecknade EU:s medlemsstater, däribland även Sverige, den så kallade Dublinkonventionen eller Dublinförordningen; vilken trädde i kraft 1997. Denna bygger på ett samarbete i asylpolitiken mellan medlemsländerna och reglerar vilken av staterna som ansvarar för asylprövningen i enskilda ärenden. Dublinförordningen innebär att man bara kan söka asyl i *ett* av medlemsländerna och det första land man sökt asyl eller registrerats i är ansvarig för asylärendet. Tanken bakom detta är bland annat att motverka missbruk och därmed förhindra medborgare från en tredje stat att söka asyl i nästa europeiska land efter ett avslag från det förra (Regeringen, 1). Detta medför således att barn som redan finns registrerade i ett annat EU-land efter ankomst till Sverige kan skickas tillbaka dit utan att få sitt fall prövat här. Enligt nuvarande svensk rättspraxis entledigas i sådana fall även barnets offentliga biträde från sina uppgifter.

Dublinförordningen bygger på ett förtroende länderna emellan, där man utgår från en självklar, existerande rättssäkerhet. Man förväntar sig att alla medlemsländer eftersträvar att uppfylla de krav som ställs på dem inom unionen samt att det finns garanterade miniminivåer för vad som anses acceptabelt i omhändertagandet av barnen. EU:s asylpolitik ser emellertid väldigt olika ut länderna emellan. Barnen får inte alltid sina ärenden prövade på ett skäligt vis och miniminivån för omhändertagandet kan te sig vitt skilda åt. Uppgifter om att asylsökande barn, i vissa fall, blivit tvingade att bo på gatan eller låses in är heller inte ovanliga. Trots detta skickas barn, utan kritiskt granskande, tillbaka till omständigheter som inte kan garantera vare sig trygghet eller säkerhet.

Det finns en möjlighet för myndigheterna inom respektive land att göra undantag från regeln om att första mottagarland ska bära ansvar för asylprocessen. Artikel 3.2 i Dublinkonventionen gör det möjligt för varje land att ta över asylprocessen av humanitära eller andra skäl (EU-kommissionen, 2007).

1990 ratificerade Sverige FN:s konvention om barns rättigheter, vilket innebär att man har förbundit sig till att eftersträva att konventionen också efterlevs och förverkligas.

Barnkonventionen betonar barnets rätt och definierar vad som bör gälla för barn i hela världen (UNICEF).

1.1 Syfte

Syftet med studien är att, utifrån fem stycken fallstudier och med utgångspunkt i Dublinförordningen, undersöka vilka möjligheter det finns för ensamkommande flyktingbarn över 14 år som, före ankomst till Sverige, registrerats i ett annat EU-land, att få stanna i Sverige. Syftet är vidare att undersöka huruvida Sverige, när vi handlar i enlighet med Dublinförordningens bestämmelser i fall som rör ensamkommande flyktingbarn över 14 år, fullföljer våra åtaganden gentemot FN:s Barnkonvention.

1.2 Frågeställningar

Hur ser möjligheterna, baserat på uppsatsens fallstudier och aktuell lagstiftning ut, för ensamkommande barn som omfattas av Dublinförordningen, att få stanna i Sverige?

Vilka faktorer påverkar asyllagstiftningen och tolkningen av denna?

Har belysningen av ämnet i media någon betydelse för möjligheten att påverka asyllagstiftningen?

Följer vi våra åtaganden gentemot barnkonventionen om vi återsänder barn enligt Dublinförordningen?

1.3 Definitioner av begrepp

Barn

Enligt FN:s barnkonvention definieras begreppet barn som människor under 18 år (UNICEF). Detta överensstämmer väl med definitionen av begreppet barn inom såväl nationell (1:2 UtL) som europeisk lagstiftning (EUR-Lex 4).

Ensamkommande flyktingbarn

Ensamma barn och ungdomar definieras som barn under 18 år vilka befinner sig utanför sitt hemland och inte åtföljs av sina föräldrar eller av annan juridisk vårdnadshavare (Ayotte, 2000).

Detta överensstämmer med dito definition i svensk (SFS 1994:137) respektive europeisk lagstiftning (EUR-Lex 5).

God man

God man utses i de fall då det ankommande ensamkommande barnet är skilt från sina föräldrar. Denne tillförordnas av överförmyndaren. Ansökan om god man får göras av migrationsverket eller socialnämnden (SFS 2005:429). Som god man för ensamkommande barn ska denne i de frånvarande föräldrarnas ställe verka för att barnets juridiska och ekonomiska intressen tas tillvara. Denne ska fungera som både förmyndare och vårdnadshavare samt tillse att barnets bästa beaktas (Migrationsverket 1).

För att anses som lämplig till ett god man-förordnande måste vissa kriterier vara uppfyllda. I *SOU 2003:51* (Broomé, 2003) ges riktlinjer för vilken kompetens man eftersöker av en god man för ensamkommande barn vilka ligger till grund för beskrivningarna av god mansskap i de flesta kommuners, som vi har studerat, hemsidor. Dessa har främst sin utgångspunkt i föräldrabalkens elfte kapitel (FB 11:12, 1:a st.), enligt definitionerna ”rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig” (SFS 1949:381).

Avesta kommun ger en sammanfattande bild av eftersträvad kunskap gällande det ensamkommande barnets gode man som att denne bör;

”kunna tala och skriva på svenska för att obehindrat göra sig förstådd, ha goda kunskaper om det svenska samhället, veta hur exempelvis skola och sjukvård fungerar. Ha erfarenhet av barn och ungdomar och därmed ha en lyhördhet och förståelse för deras behov. Kunna hantera barn och ungdomar i den utsatta situation de befinner sig (dock utan att krav på

specialistutbildning ska ställas). Ha kunskap om gången i utlänningsärenden dock utan att ta över det offentliga bitrådets roll i asylärendet, utan bistå denne med betydelsefulla uppgifter” (Palm, 2009). Av avgörande vikt för att tillförordnas ett god mansskap är också att man inte är kriminellt belastad och därför krävs även ett utdrag från brottsbelastningsregistret som kan styrka detta (Ibid).

Krav på speciell utbildning saknas.

Non-refoulement

Enligt Genèvekonventionens artikel 33 förbinder sig varje stat som ratificerat konventionen att inte skicka tillbaka asylsökande till länder där deras frihet är hotad, de riskerar att utsättas för tortyr eller där det föreligger hot om livet (UNHCR).

PTSD

Posttraumatiskt stressyndrom, PTSD förklaras som en psykisk reaktion som kan uppträda hos människor vilka varit utsatta för traumatiska händelser såsom exempelvis krig, tortyr och svåra olyckor. De psykiska reaktionerna är ofta starka och kan visa sig i form av till exempel starka minnesbilder, sömsvårigheter, ångestattacker och självmordstankar (Cullberg, 2006).

2. Asylsökande ensamkommande barn, en överblick

2.1 Statistik

Antalet asylsökande barn och ungdomar har varierat genom åren med en stegring av antalet ärenden de senaste åren. Under 2005 ansökte cirka 400 ensamkommande flyktingbarn om asyl i Sverige. Detta kan jämföras med 816 barn år 2006, 1264 barn år 2007 samt 1510 barn under år 2008 (Migrationsverket 4).

Under 2009 anlände 2250 asylsökande, ensamkommande barn och ungdomar till Sverige (Migrationsverket 5). Av de asylärenden som ankom under oktober 2009, kom de flesta från Somalia (913) och Afghanistan (780) (Ibid).

Statistik från år 2001 visar att under året avvek 34 asylsökande barn eller ungdomar från Migrationsverkets anläggningar eller andra boenden. Enligt gjorda efterforskningar påvisas att flera av dem avvikit på grund av rädsla för att bli återsända, i enlighet med Dublinförordningen, till ett EU-land vari de tidigare vistats (Socialstyrelsen/Migrationsverket). Även Hessle belyser detta fenomen i sin avhandling, *Ensamkommande men inte ensamma*, där hon konstaterar att 11 av barnen i hennes ursprungliga undersökningsgrupp avvikit, bland annat till följd av att de fått avslag på sin asylansökan (Hessle, 2009).

Av antalet avgjorda Dublinärenden rörande ensamkommande barn över 14 år i Sverige, under året fram till och med november 2009, framgår av aktuell statistik att av ditintills 186 ärenden gjordes sammanlagt 10 övertaganden. I 6 av dessa övertaganden handlade det om barn som registrerats i Grekland. Enligt svensk rättspraxis skickar Sverige för närvarande inte tillbaka barn till Grekland och ett svenskt övertagande av asylärendet sker därmed per automatik. Resterande 4 fall utgörs av ärenden, vars asylutredning övertagits av Sverige från andra medlemstater inom EU (se bilaga).

2.2 Orsaker till flykten

De ensamkommande asylsökande barnen kommer oftast hit från länder där situationen är svår på grund av exempelvis väpnade konflikter, krig och misär. En del har varit utsatta för etnisk förföljelse och terror. Andra kommer på grund av övergrep eller hot i familjen. Somliga kommer hit för att de helt enkelt inte har någon som kan ta hand om dem.

Barnens skäl till att lämna hemlandet kan förknippas med begrepp som till exempel rädsla, skräck och oro samt till det knutet förhoppningar om att i det nya landet kunna erbjudas trygghet och skydd (Socialstyrelsen/Migrationsverket).

Enligt en undersökning gjord av Wendy Ayotte på uppdrag av Rädda Barnen, där hon bland annat intervjuat och tittat på akter rörande över 200 barn, är vanliga orsaker till ensamkommande barns asylskäl att de är rädda för förföljelser, att de saknar skydd mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna samt också att de är utsatta för väpnade konflikter eller oroligheter i sina hemländer. De kan även vara offer för exempelvis människohandel eller sexuellt utnyttjande (Ayotte i Socialstyrelsen/Migrationsverket).

Ayotte beskriver barnens ursprungsmiljöer med ord som kaos, fara samt extrem nöd. De ensamkommande barn, vilkas akter hon har gått igenom visar att barnen i de flesta fall har haft en mängd sammansatta skäl till att lämna sina länder, för att genomföra en riskfylld resa till ett europeiskt land. Ayotte menar att omständigheter som avseende vuxna oftast betecknas som trakasserier eller diskriminering, i fall där det rör barn kan vålla allvarlig skada och bör därför räknas som förföljelse (Ibid).

2.3 Ensamkommande barn på flykt

Uppgifter om barns resväg och på vilket sätt de tar sig hit är ganska knapphändiga. En del av barnen kommer hit via ett transitland eller har gjort flera stopp på vägen där de vistats under längre eller kortare tid (Socialstyrelsen/Migrationsverket). Många av barnen har kommit hit med hjälp av människosmugglare, gentemot vilka de ofta känt rädsla eller obehag, vilket i sig också kan utgöra ett hinder för att barnen ska tordas berätta om sin resväg (Hessle, 2009).

Ensamkommande barn visar sig ha en högre frekvens av olika psykiska symptom vid ankomsten till exillandet jämfört med barn i flyktingfamiljer och barn i andra utsatta sammanhang i mottagarländer. Fokusering på barns traumatiska erfarenheter och stress i hemlandet och under flykten visar en särskilt hög förekomst av symptom för de ensamkommande barnen, vilket yttrar sig i exempelvis ångest, depression, PTSD samt risk för att utveckla psykopatologi (Hessle, 2009).

I Hessles avhandling baserad på intervjuer med 100 flyktingbarn påtalar hon deras påfrestningar i hemlandet och under flykten. Av de barn hon intervjuat uppgav 70 barn att de hade erfarenheter av trauma i hemlandet. Sju barn berättar om olika former av traumatiska upplevelser under resan till exempel misshandel av polis i transitland, sexuella övergrepp och

inlåsning i mörkt rum. 32 av barnen i undersökningen säger sig ha upplevt stress i form av rädsla för en okänd människosmugglare (Hessle, 2009).

3. Tidigare forskning

Den tidigare forskningen inom vårt uppsatsområde består till stor del av avhandlingar och uppsatser rörande ensamkommande barns välbefinnande och anpassning till det svenska samhället. Den forskning som vi har valt att använda oss av i vår studie är en C-uppsats av Caroline Nilsson, från Lunds Universitet, en doktorsavhandling författad av Marie Hessle vid Stockholms Universitet samt Sara Johnsdotters två texter rörande framför allt skillnader i kulturellt betingade synsätt på begreppet familj.

Dublinförordningen och Ordre public

Caroline Nilsson undersöker i C-uppsatsen *Dublinförordningen och Ordre public*, vilka möjligheter som föreligger för att göra undantag från så kallade traktatsförbindelser. Studien inspireras av ifrågasättandet av Greklands hantering av asylsökande utifrån Dublinförordningen (Nilsson 2008). Författaren har i studien använt rättsdogmatisk metod som teoretiskt ramverk.

Författarens slutsatser är att artikel 3.2 i Dublinförordningen inte åberopas enligt svensk praxis, även i de fall då något medlemsland i EU inte fullföljer sina åtaganden avseende hanteringen av flyktingar. Möjligheten att göra undantag från Dublinförordningen, ges enligt författaren endast då det föreligger humanitära skäl. Författaren drar slutsatsen att man inte utnyttjar artikel 3.2, Dublinförordningen på grund av rädsla för att stöta sig med sina europeiska grannstater och hon betonar också det faktum att det är en politiskt känslig fråga att indirekt kritisera ett annat EU-lands rådande samhällsstruktur. Ett eventuellt brott mot konventionen ligger inte heller på de nationella domstolarnas bord att avgöra, det är istället EU-domstolens uppgift att döma i frågan.

Ensamkommande men inte ensam

Marie Hessle undersöker i sin doktorsavhandling; *Ensamkommande men inte ensam: Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige* (2009), hur ensamkommande asylsökande barn hanterar sina livsvillkor efter att ha erhållit permanent uppehållstillstånd i Sverige. Avhandlingen presenterar också motiven bakom, samt hur flykten till Sverige gestaltade sig. I anslutning till detta redogörs även för barnens psykosociala hälsa. Författaren har i studien använt sig av trauma, stress och resilience, det vill säga en form av strategi för motstånd mot exempelvis stress och trauma (Bonanno et al i Hessle, 2009) samt socialisationsbegreppet som teoretisk plattform. Som tolkningsram för avhandlingen har författaren utgått från bland annat

kulturmöte, det vill säga övergången från ett vedertaget kulturmönster till ett annat (Hessle, 2009).

Hessles huvudresultat är att majoriteten av de asylsökande ensamkommande barnen i studien som fick permanent uppehållstillstånd, har skapat sig en bra tillvaro i Sverige tio år senare. De kom ensamma, men majoriteten av de barn som ingick i hennes studie togs om hand av släktingar boende i Sverige. Hessle belyser det faktum att ursprungsfamiljens transnationella nätverk kan ha haft stor påverkan på barnens gränsöverskridande och lyckade etablering i Sverige.

Dumpning av svensksomaliska barn/Släkträdets är långt

I sina texter *Dumpning av svensksomaliska barn? Om familjer, föräldrar och barn i en transnationell kontext i globala familjer* (2007:1) och *Släkträdets är långt Somaliska familjer och de nationella regelverken* (2007:2) belyser Sara Johnsdotter kulturella föreställningar avseende begreppet familj och barns bästa i ett svensk-somaliskt perspektiv. Hon pekar på hur somaliska barn ofta är rörliga inom ett transnationellt nätverk och de olika samhällenas skilda syn på detta fenomen som i Sverige ofta benämns dumpning.

Johnsdotter diskuterar i de båda texterna, med utgångspunkt i somalisk kultur, föreställningen om exempelvis moderskap som socialt diskursiva konstruktioner. Hon diskuterar även hur förväntningar på samt organiseringen av familjen och dess medlemmar skiljer sig åt mellan länder och kulturer. Johnsdotter menar att det är viktigt att medvetandegöra det faktum att det finns ytterligare former för familjers organisering som bygger på andra kulturella konstruktioner än den svenska kärnfamiljsmodellen. Den somaliska familjemodellen, menar hon, är mycket mer omfattande än den svenska och räknar in, exempelvis, fler släktingar som mycket nära familj. Vilken person som bär föräldraansvaret kan variera över tid. Enligt somalisk tradition anses den för tillfället bäst lämpade "föräldern", den som för stunden bäst kan ta hand om barnet. Detta står i kontrast till den svenska kärnfamiljsmodellen, vilken förutsätter nära biologiska band inom ett kärnfamiljshushåll. Det svenska synsättet huruvida vilka som räknas tillhöra en familj avspeglas också i den svenska lagstiftningen, då det som möjliggör uppehållstillstånd utifrån familjeband baseras på mycket nära anknytning, som exempelvis make, maka eller ogift barn.

Johnsdotter menar att det blir problematiskt om man utgår från den västerländska familjemodellen som den ideala och riktiga i mötet med andra kulturer, vilket också avspeglas i det sätt på vilket svenska institutioner och myndigheter bemöter personer med annan kulturell bakgrund. Någon universell giltighet som norm för en ideal familjemodell finns inte.

Johnsdotter poängterar att förståelsen av familj, moderskap och föräldraskap alla är konstruktioner med stor sociokulturell variation. Författaren ställer sig också frågan huruvida chanserna för ett barn som önskar stanna i Sverige ökar om dess fall belyses i media. Detta gör hon i samband med att hon redovisar handläggningen kring en somalisk pojke som dumpats i Somalia men som vill återvända till Sverige. Medias uppmärksamhet av det enskilda fallet samt av fenomenet dumpning, ledde till att en ny passlag för minderåriga barn infördes, samt att viss praxis för socialtjänstens ansvar ändrades och utvidgades till att omfatta även barn som befinner sig utomlands men som är hemmahörande i Sverige.

4. Teoretisk referensram

I vår studie har vi valt att, som teoretiskt ramverk, använda oss av rättssociologi, socialkonstruktivism samt Michel Foucault och Max Webers teorier avseende makt.

4.1 Rättssociologi

Inom rättssociologi söker man, genom empirisk och teoretisk forskning, fastställa vilka förhållanden som primärt bestämmer tillämpning och praxis av rätten samt vilka konsekvenser det har för samhället (Hollander & Borgström 2005). Genom att undersöka vilka faktorer som har haft betydelse för rådande rättsordning får man kunskap om varför gamla regler består, eller ny praxis skapas (Dahlberg-Larsen i Hollander & Borgström 2005). Centralt för rättssociologin är ”huruvida det primärt är ekonomiska, politiska, kulturella eller ideologiska förhållanden som bestämmer rättens innehåll?” (Hollander & Borgström, 2005, sidan 140).

4.2 Socialkonstruktivism

Nära besläktad med rättssociologin är det socialkonstruktivistiska perspektivet.

Socialkonstruktivism betonar de sociala aspekterna av kunskap och det inflytande som kulturella, historiska, politiska och ekonomiska betingelser utövar. Människor förstår saker och ting genom att anpassa sig efter socialt delade representationer av den värld som vi accepterar som verkligheten (Hacking, 2000).

Enligt socialkonstruktivistiska teoribildningar består en stor del av våra personliga erfarenheter och den värld vi lever i av sociala konstruktioner (Hacking, 2000). Tänkare som Kuhn med flera, har på olika sätt bidragit med teoretiska ingångar till socialkonstruktivismen, vilken kan sägas bestå av flera olika inriktningar (Wenneberg, 2000).

Berger och Luckman exempelvis, menar att världen genomsyras av sociala relationer och materiella objekt. De sociala sammanhang, i vilka vi ingår, bidrar till att vi bildar oss en personlig uppfattning om verklighetens beskaffenhet (Berger & Luckmann i Hacking, 2000).

Centralt för socialkonstruktivistisk teoribildning är att även kunskap är socialt konstruerad. Den påverkas av rådande tidsanda i det samhälle vari vi lever. Nyckeln till kunskap är språket, det hjälper oss att sätta ord på, och förstå företeelser och begrepp i vår omgivning. I språkets natur ligger att det är socialt, då det förutsätter samspel mellan människor (Wenneberg, 2000). Med sina teorier om hur vetenskapen förhåller sig till kunskap, har Kuhn (i Wenneberg, 2000) lämnat betydelsefulla bidrag till socialkonstruktivistisk teori. Han menar

att det finns två olika sorters forskning; normalvetenskaplig respektive revolutionär forskning. Normalvetenskaplig forskning bygger på att forskaren beskriver verkligheten utifrån kunskap och normer som forskarsamhället är enigt om. Revolutionär forskning, å andra sidan, ifrågasätter normalvetenskapens existerande normer och uppfattning om verklighetens beskaffenhet. Vissa utomvetenskapliga faktorer kan medverka till att den revolutionära forskningen får genomslagskraft och att en ny syn – paradigm, gör sig gällande (Kuhn i Wenneberg, 2000).

4.3 Maktteori

Maktteori har en central betydelse i vårt arbete, då makt genomsyrar tanke- och handlingsmönster på både makro-, meso- och mikronivå.

Det finns flera synsätt på vad som utgör makt och hur denna gestaltas i vår omvärld.

Enligt Henrikssen/Vetlesen befinner vi oss aldrig i ett makttomt rum; vårt beroende av andra betyder att vi är föremål för maktutövning och att vi själva utövar makt (Henrikssen/Vetlesen, 1998).

Vårt skapande av skillnader i världen, skapandet av den andre den som inte är som vi/jag, utgör en möjlig bas för bildandet av makttekniker. Genom att göra människor annorlunda och främmande kan man komma undan även de sista hindren för det totala maktutövandet, de mänskliga rättigheterna (Börjesson/Rhen, 2009).

En av de mer framträdande maktteoretikerna i modern tid är Michel Foucault. Enligt honom är makt bland annat en ständigt närvarande källa i alla former av socialt varande.

Makt respektive kunskap utnyttjas för att disciplinera oss och göra oss till kontrollerbara subjekt. Enligt Foucaults begrepp governmentality föds vi in i system byggda på bland annat lagar, byråkratier och institutioner vilka indoktrinerar oss till att också acceptera existensen av diverse, till dessa sammanhörande, kontrollmekanismer (Foucault i Börjesson/Rhen, 2009).

Makt genereras sålunda genom en mentaliseringsprocess (Ibid).

Foucault menar också att samhällsstrukturer kan vara oförändrade genom sekler. Förtryck av olika samhällsgrupper är något som ständigt är förekommande (Foucault, 1992).

I sin definition av maktbegreppet skiljer Foucault på den makt som utövas vid disciplinär politik respektive vid reglerande politik. Reglerande politik syftar till att ta kontroll över befolkningen som helhet (Foucault i Lindgren, 2003). För att begripliggöra denna makt är det enligt honom nödvändigt att lösgöra sig från styrande, samhälleliga föreställningar (Foucault i Lindgren, 2003).

Ytterligare inspiration av maktteori som vi utgått från i vårt arbete är Max Webers teorier i ämnet. Weber menar att samhället är uppbyggt av klasser där man kan finna gemensamma nämnare i relationen mellan intresse och social position i samhället (Weber i Repstad, 2005). Ekonomiska förutsättningar är av mindre betydelse i Webers klassindelning. Enligt honom är det de politiska partierna och byråkratin som förfogar över maktresurserna i samhället (Weber i Repstad, 2005).

Weber utarbetade även teorier om hur auktoritära krafter, med vilka menas de legitima formerna för dominans, verkar i samhället. Dessa krafter ses ofta som naturliga och rätta av de individer vilka lyder under desamma (Weber i Lukes, 2005). Weber bidrog även med teorier om hur auktoritära krafter, med vilka menas de legitima formerna för dominans, verkar i samhället. Dessa krafter ses ofta som naturliga och rätta av de som lyder under desamma.

Weber menar vidare att dominans kan existera genom att en person lyckas få andra att följa hans order. Utövande av makt är enligt Weber (i Lukes, 2005) legitimt så länge subjekten för maktutövandet godtar det. Webers resonemang är särskilt applicerbart på ”positiva maktrelationer”, där den dominerade parten (subjektet) drar vinning av existerande maktstrukturer (Weber i Lukes, 2005).

5. Metod

5.1 Förförståelse

Förförståelsen har i flera avseenden färgat och påverkat innehållet i vår uppsats, dess tillkomst, val av teorier samt vår analys.

En av författarna arbetade under en period på ett svenskt transitboende för ensamkommande flyktingbarn över 14 år, vilka väntade på att få sin asylansökan prövad. Ett otal gånger konfronterades författaren med flyktingbarn, mer eller mindre förtvivlade, som fått avslag på sin asylansökan till följd av Dublinförordningens bestämmelser. På grund av sina avslag, var det flera barn som under perioden valde att avvika från boendet mot ett, för författaren, okänt öde. Under denna period väcktes författarens intresse för frågan om Dublinförordningen och hur man utifrån lagstiftning och praxis tänker och rättfärdigar dessa handlingar som får till följd att redan, i många fall, extremt utsatta barn tvingas till ännu mer lidande.

Den andra författaren hade ingen egentlig förförståelse för hur situationen kan se ut för dessa barn. Då uppsatsförfattarna känner varandra väl, fick dock den andra författaren en god inblick i hur situationen kan se ut för ett ensamkommande flyktingbarn, med för området aktuell lagstiftning, praxis och bestämmelser. Därmed väcktes också dennes intresse för frågan.

5.2 Metodval och genomförande

Det är vanligt inom samhällsvetenskaplig forskning, att omväxlande använda sig av kvalitativa och kvantitativa angreppssätt. Detta har även vi tagit fasta på i vår studie, dock med tyngdpunkten förlagd till det kvalitativa förfarandet. Beroende på vad man vill undersöka kan valet av metod och dess användbarhet variera. Utmärkande för kvalitativ analys är att forskaren utifrån en begränsad mängd data, söker fördjupa sig i ett fenomen. (Svenning, 2003). Detta till skillnad från kvantitativ metod där slutsatser dras utifrån en stor mängd insamlad data (Kvale, 1997).

Inom den kvalitativa forskningen finns möjligheten att förhålla sig induktivt till sitt empiriska material. Detta innebär att forskaren studerar ett eller flera fenomen utan förutfattade hypoteser. Utifrån intervjuarbetet formas teorier och begrepp. Forskaren kan även tillämpa ett deduktivt angreppssätt vilket innebär att denne utgår från redan fastställda teorier (Larsson, 2005). I vår studie har vårt angreppssätt huvudsakligen varit deduktivt då vi på ett

tidigt stadium medvetet skönjde mönster i våra empiriska data, direkt knutna till våra frågeställningar samt till våra antaganden.

Införskaffandet av den del av vår empiri som berör lagtexter, skedde framför allt genom sökning efter för ämnet relevant lagstiftning, genom internetdatabasen EUR-Lex (vilken redogör för europeisk lagstiftning), Svensk Författnings Samling på nätet samt regeringens information på nätet rörande bland annat implementering av EU-rätt i svensk lag.

Den empiriska insamlingen rörande de asylärenden som ligger till grund för våra fallstudier gjordes genom, både personlig samt via telefon och e-post, kontakt med gode män ansvarande för ensamkommande flyktingbarn samt telefon- och e-postkontakt med personal från Migrationsverket. Det statistiska materialet har inhämtats via telefon- och e-postkontakt med Migrationsverket. Det empiriska material som avser tidningsartiklarna har vi hämtat genom sökning i databaserna Artikelsök, Mediearkivet samt Presstext.

För att inhämta kunskap till stöd för de teoretiska perspektiv, vilka vi på förhand bestämt oss för att utgå ifrån, använde vi oss av, i huvudsak, universitetsbibliotekets sökkataloger avseende litteratur.

Studien innefattar granskning av internationell och nationell asyllagstiftning av relevans för ämnet. Analys av lagstiftningens betydelse för undersökningens resultat kommer huvudsakligen att diskuteras med utgångspunkt i rättssociologisk metod och teoribildning.

Inom rättssociologi och rättssociologisk metod söker man, genom empirisk och teoretisk forskning, fastställa vilka förhållanden som primärt bestämmer tillämpning och praxis av rätten samt vilka konsekvenser det har för samhället (Hollander/Borgström 2005). Genom att undersöka vilka faktorer som har haft betydelse för rådande rättsordning får man kunskap om varför gamla regler består, eller ny praxis skapas (Dahlberg-Larsen i Hollander/Borgström, 2005). Centralt för rättssociologin är ”huruvida det primärt är ekonomiska, politiska, kulturella eller ideologiska förhållanden som bestämmer rättens innehåll?” (Hollander/Borgström, 2005, sidan 140).

I det empiriska materialet ingår vidare fem stycken asylärenden vilka omfattas av bestämmelserna i Dublinförordningen. Ärendena består huvudsakligen av beslut och tjänsteanteckningar från Migrationsverket, Migrationsverkets dokumentation av intervjuer med barnen, överklaganden från gode män samt utlåtande från annan professionell expertis, vilka alla ingår som delar av beslutsunderlaget. Asylärendena kommer att sammanfattas för

att sedan analyseras utifrån de teoretiska utgångspunkter som fallstudiemetodiken medger. Som kriterier för vår sammanfattning kommer vi att utgå från de motiv som ligger till grund för Migrationsverkets beslut och på vilka grunder de olika överklagandena baseras. Vi kommer också att göra, i de ärenden vi även fått tillgång till detta, en summering av barnens berättelse, det vill säga det som framkommit vid Migrationsverkets intervjuer samt det som framkommit om barnens hälsotillstånd och asylskäl. Fallstudiemetoden möjliggör ett holistiskt förhållningssätt till undersökningsmaterialet och är särskilt användbar när forskaren vill få en djupare inblick i- och insikt om *hur* och *varför* ett fenomen har uppstått (Yin, 1994).

Beroende av undersökningens syfte kan forskaren välja att utforma studien utifrån ett eller flera fall. Författaren menar att en undersökning, vilken baseras på flera fall; till skillnad från enfallsstudien, ökar generaliserbarheten beträffande undersökningsresultatet. Metoden möjliggör studerandet av komplexa fenomen och situationer där triangulering, belysande av en specifik frågeställning utifrån flera olika vinklar, är en del i metodförfarandet (Ibid).

Studien innefattar även fem artiklar från två svenska dagstidningar, med relevans för frågeställningarna i vår undersökning. Syftet med dessa är att ytterligare belysa vårt ämnesområde och att förstärka de resultat som påvisas i övrig empiri.

Ytterligare empiriskt material består av statistik i form data, redovisade i en tabell (se bilaga) till vilken ett kvantitativt förhållningssätt är tillämpligt. Kvantitativ metod är vanligt förekommande när forskaren vill studera exempelvis hur stor andel av en befolkningspopulation som är av en viss politisk åsikt. Forskaren kan sedan, utifrån resultatet dra vissa generella slutsatser (Elofsson, 2005).

Undersökningens skiftande empiriska material kommer att ställas i relation till varandra (trianguleras mellan metoder), samt till studiens teoretiska utgångspunkter. Då ämnet för undersökningen är av komplex natur anser vi triangulering vara tillämpligt i detta fall, då det ökar möjligheterna för oss att göra vissa generella antaganden beträffande undersökningens resultat.

5.3 Analys av materialet

Då vår undersökning kan sägas bestå av fyra olika delar empiriskt material delades dessa till en början upp, var för sig för att underlätta vid analysförfarandet. Den empiri bestående av lagar och förordningar, vilka vi ansåg vara av betydelse för undersökningen, sparades ned

från Internet och analyserades utifrån den metod och de för denna undersökning aktuella teoretiska ingångarna.

Fallstudierna, bestående av pappersdokument lades i en särskild hög och tidningsartiklarna sparades i en särskild mapp på bokmärkesvyn i datorns webbläsare för att sedan sammanfattas och sparas i en särskild mapp i datorn.

I analysförfarandet av fallstudierna lästes samtliga fall noggrant igenom. Likheter och olikheter mellan fallen noterades, såsom vilka faktorer som låg till grund för besluten. Vi försökte finna mönster eller temata och skapade oss på så sätt en uppfattning om materialets kärna (Miles/Huberman i Kvale, 1997). Samtliga fall underkastades utifrån dessa kriterier en snabbanalys relaterad till våra frågeställningar. Utifrån detta valde vi ut de fem slutgiltiga fallen, vilka gav tillräcklig information för att belysa våra frågeställningar.

Förfarandet var i stort sett det samma vid analysen av tidningsartiklarna. Avsnitt som kunde ställas i relation till och belysa övrig empiri noterades och sammanfattades.

Undersökningens kvantitativa data i form av statistik (se bilaga), från Migrationsverket tolkades och sammanställdes i ett särskilt dokument.

Slutligen ställdes all empiri och teori i relation till varandra, triangulerades, och till våra frågeställningar.

Vi har valt att, för att underlätta för läsaren, dela upp vårt analyskapitel i fyra delar. I den första delen fokuserar vi framförallt på lagstiftningen. Den andra delen utgörs främst av våra fallstudier och i den tredje delen ligger tonvikten på artiklarna. Del fyra är en summering i relation till våra frågeställningar.

5.4 Urval

I den del av arbetet som behandlar, för området aktuell, lagstiftning baseras urvalet på lagstiftning och praxis, som påverkat och påverkas av uppkomsten av Dublinförordningen.

Avseende Barnkonventionen, har vi valt att främst fokusera på artiklarna 3 och 12; att barns bästa ska beaktas vid alla beslut, samt att alla barn har rätt att säga sin mening och få den respekterad.

Beträffande den empiri som redovisas i kap 7, har ett urval bestående av fem, av totalt 11 fall, gjorts. Sex av fallen kom till vår kännedom vid telefon- och e-postkontakt med personal på Migrationsverket. Önskemålet från vår sida var ärenden av, (utifrån Migrationsverkets bedömningsmässiga beslutsgrunder för ett avslag på asylansökan) varierande karaktär, samt

exempel på fall där undantag i förhållande till bestämmelserna i Dublinförordningen varit aktuellt. Övriga 5 fall har tillhandahållits av personer vilka fungerar som gode män för ensamkommande flyktingbarn. Under urvalsförfarandet gick vi igenom samtliga fall. Några fall liknade varandra. Eftersom vi ansåg oss vara tvungna till någon form av avgränsning valdes fallen i dessa avseenden ut slumpmässigt. I ett av våra fem fall har överklagan av beslut gjorts ett flertal gånger, varför vi tyckte det var särskilt intressant att ta med detta i undersökningen. Två av de utvalda fallen har tagits upp för prövning baserat på de möjligheter för undantag som anges i Dublinförordningen. Vi har valt att ta med dessa då de prövas utifrån olika grunder. I det ena fallet ligger hälsoskäl till grund för att asylansökan prövas i Sverige, medan det andra fallet prövas utifrån anknytning.

Urvalet av tidningsartiklar baseras på sökning via databaser som Artikelsök, Mediearkivet samt Presstext. Vanligt förekommande sökord var bland annat; ”flyktingbarn”, ”ensamkommande flyktingbarn”, ”asylpolitik”, ”Europeiska Unionen” och ”EU”. Vi sökte efter artiklar vilka ytterligare kunde belysa vårt ämnesområde.

Gemensamt för de artiklar vi slutligen valde är att de alla riktar kritik mot Sveriges och andra EU-länders agerande avseende hanteringen av asylärenden. Vi ansåg dessa vara relevanta för vår undersökning då de visar på förhållanden som vi kunnat urskilja i övrig empiri.

5.5 Etiska överväganden

I Vetenskapsrådets codex för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, finns riktlinjer för hur forskning ska bedrivas. Dessa består bland annat av fyra huvudkrav: *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*. Nedan följer en kortfattad beskrivning av dessa.

Informationskravet innebär att forskaren ska informera om forskningens syfte till dem det berör.

Samtyckeskravet slår fast att deltagarna i en undersökning, själva bestämmer över sin medverkan och att forskaren ska ha dessas samtycke.

Konfidentialitetskravet behandlar frågor om konfidentialitet. Personuppgifter om deltagare i en undersökning ska behandlas och förvaras utom räckhåll för obehöriga.

Med nyttjandekravet menas att insamlad data enbart får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet).

Vi kan konstatera att vi i denna uppsats, har följt Vetenskapsrådets etiska krav. I vår kontakt med de personer som bidragit till empirin i vår studie, har vi varit tydliga med att informera de inblandade om uppsatsens syfte. Vi har även inhämtat muntligt samtycke från de gode män, vilka står som vårdnadshavare för, de för våra fallstudier aktuella, barnen. Övrigt sekretessbelagt material har delgivits oss i avkodat skick.

I arbetet med studien, har vi fått ta del av sekretessbelagt material rörande barn vars asylansökningar behandlats i enlighet med Dublinförordningen. Materialet består av beslut och tjänsteanteckningar från Migrationsverket, samt överklaganden och yttranden från gode män. Vissa av fallen innehåller även utlåtanden från professionell expertis rörande barnens hälsotillstånd för att styrka behovet av att få asylansökan prövad i Sverige. Beträffande barnens berättelser är dessa ett återgivande av de samtal som gjorts på Migrationsverket mellan barnet och berörd handläggare. Vi har också utgått från information som framkommit i samtal mellan barnet och annan professionell expertis. För att inte röja någons identitet har vi valt att inte avslöja ursprungsland, första mottagarland i Europa samt har ersatt barnens namn med vanliga svenska namn. Valen av namn är slumpmässiga och har ingen koppling till barnens egentliga kön. Beträffande övriga inblandade har vi så långt det varit möjligt valt att inte avslöja något som kan härleda till deras identitet. Detta av respekt till dessa personers integritet. Vår avsikt är inte heller att använda det inhämtade materialet för något annat ändamål än denna uppsats.

Något vi i inledningsskedet av studien, under insamlandet av empiri, tvingades ta ställning till, var möjligheten att i form av intervjuer, prata med dem som berörs av studien; de ensamkommande flyktingbarnen. Då många av dessa barn bär med sig tidigare erfarenheter, knutna till stress och trauma, fann vi inte detta vara etiskt försvarbart. Att intervjua barnen om deras tidigare upplevelser och nuvarande situation, hade kunnat leda till att vi startat processer hos dem, vilka vi sedan inte hade haft möjlighet att på ett tillfredsställande sätt, följa upp under den begränsade tidsperiod som står till förfogande för en C-uppsats.

5.6 Validitet

Att validera innebär att man *kontrollerar, ifrågasätter och teoretiserar* kring det insamlade materialet (Kvale, 1997).

För att utgå från Svenning, indelas validitetsbegreppet i inre respektive yttre validitet. Med inre validitet menas bland annat att vi, när vi ställer en fråga, täcker in så många indikatorer som möjligt, för att få svar på det vi vill veta och även att de frågor vi ställer, ställs till ”rätt”

personer. Ytterligare ett sätt att bekräfta inre validitet är användande av kontrollgrupper för att kunna bedöma resultatet. Ytterst handlar det sålunda om att finna överensstämmelse mellan den teori man använder sig av och den insamlade empirin (Svenning, 2003).

Trygged menar att det vid användande av fallstudie som metod, kan finnas svårigheter vid tolkningsförfarandet, då forskarens tolkning av resultatet är beroende av inre och yttre faktorer och sammanhang (Trygged, 2005). Enligt Yin stärker studerandet av flera fall en undersöknings validitet (Yin, 1994). Triangulering kan öka en undersöknings validitet, vilken kan ske inom och mellan olika metoder. Med triangulering inom metoder menas att forskaren genom sitt sätt att formulera frågeställningarna, söker hitta olika infallsvinklar på en och samma företeelse inom ramen för en enda metod. Vid triangulering mellan metoder korsas å andra sidan metodgränser. Detta för att vinkla en frågeställning ur så många perspektiv som möjligt (Denzin i Svenning, 2003). Då vi i vår undersökning utgår från ett flertal fallstudier och samtidigt triangulerar våra resultat, styrks undersökningens validitet överlag. Genom att påvisa att undersökningens olika empiriska delar, vilka, i den här studien, analyserats utifrån våra olika metoder, ändå visar på samma resultat, stärks den inre validiteten i vår undersökning.

Yttre validitet handlar om möjligheterna att generalisera utifrån resultatet. Vilka möjligheter finns till att dra slutsatser utifrån det insamlade materialet (Svenning, 2003)? Då vår undersökning i huvudsak är kvalitativ kan det vara svårt att dra några generella slutsatser utifrån resultatet. Dock kan det faktum att vi med kvantitativa metoder, det vill säga att med statistik finna stöd för våra antaganden, sålunda sägas vara till stöd för studiens yttre validitet.

5.7 Reliabilitet

Begreppet reliabilitet syftar enligt Thurén, på en undersöknings tillförlitlighet. Genom att göra ett representativt urval av de personer som deltar i undersökningen minskar man risken för att tillfälligheter påverkar resultatet. Ju fler som utifrån samma metod kommer fram till gemensamt resultat, desto högre blir reliabiliteten (Thurén, 2007).

Då vår metod i stor utsträckning är kvalitativ och därmed inte gör anspråk på att vara universell, kan vi inte bortse från att resultatet i viss mån kan skifta, vilket får till följd att även slutsatserna kan variera. Enligt Trygged kan det särskilt vid fallstudier vara svårt att kontrollera information då informationen kan komma från flera olika håll (Trygged, 2005). Det faktum att liknade mönster står att finna i de olika delarna av undersökningens empiriska material, ger vid handen att den ändå uppnår en viss grad av reliabilitet.

5.8 Generaliserbarhet

Enligt Kvale, kan generalisering innebära i vilken utsträckning resultatet av en undersökning kan sägas vara allmängiltigt, det vill säga om samma metod genererar samma resultat vid liknande undersökningar (Kvale, 1997). I fall av identiska undersökningsförhållanden, så kan statistiken i vår studie styrka att man borde komma fram till liknande resultat. Under exakt samma förhållanden torde därför generaliserbarheten vara stor. Då det empiriska material som grundar sig på lagstiftning, tenderar att vara föränderligt; lagar ändras utifrån samhällsliga förändringar och paradigmskiftet, är dock inte undersökningens generaliserbarhet särskilt stor sett ur ett längre tidsperspektiv.

5.9 Metodkritik

Undersökningens upplägg medför att det finns vissa metodologiska dilemman vid urvals- och tolkningsförfarandet av det empiriska materialet, för vilka vi här redogör.

Avseende det för undersökningen aktuella empiriska materialet, baserades urvalet av för ämnet relevant lagstiftning på området utifrån, från vår sida subjektiva kriterier, det vill säga vad vi ansåg oss behöva för att kunna utveckla våra teoretiska resonemang.

Beträffande fallstudierna, kan vi inte heller bortse från ett eventuellt okritiskt förhållningssätt avseende barnens berättelser, då vi inte pratat med barnen själva, utan endast utgått från andrahandskällor. Det metodologiska upplägget där barnens berättelser inför analys redovisas i form av referat, snarare än direkt utifrån det empiriska materialet i citatform, bidrar möjligen till en viss vetenskaplig ogenomskinlighet. Då flera av ärendena är mycket omfattande, valde vi att göra på detta vis för att underlätta för läsaren. Avgörande för detta beslut, var även bevarandet av i undersökningen förekommande, enskilda människors integritet.

Valet att använda dagstidningar som empiriskt underlag för en vetenskaplig uppsats skulle kunna kritiserars för att inte ha tillräcklig vetenskaplig förankring. Vi har dock valt att bortse från detta, då media speglar en aktuell tidsanda, ett samhällsklimat och en debatt, vars budskap är intressant att ställa i relation till vår övriga empiri. Vi är medvetna om att vi inte gjort någon grundlig metodologisk analys av texterna. Det var inte heller vår avsikt, då dessas främsta syfte enbart är att belysa problemområdet utifrån ytterligare en synvinkel. Urvalet bestående av fem artiklar från endast två olika dagstidningar, varav två från samma författare, kan ur en metodologisk synvinkel kritiserars för att vara aningen snävt. Vid urvalet av dessa tydliggjordes det faktum att andra artiklar på liknande sätt redogjorde för europeisk flykting-

och asylpolitik. Då dessa fem artiklar på ett mycket konkret sätt redogjorde för problematiken valde vi dessa uteslutande på grund av dessas tydlighet.

Vi har även okritiskt utgått från att Sveriges miniminormer avseende mottagandet av flyktingbarn håller en hög standard i en jämförelse med många andra länder inom EU.

Kritiker skulle med all rätt kunna hävda att denna undersökning ger uttryck för en högst subjektiv syn på ämnet den behandlar. Dock är det viktigt att som läsare komma ihåg, att bakom varje budskap, oavsett form, står en människa . Objektivitet i sin renaste form är svår att uppnå och vi är beredda att erkänna att vår uppsats genomsyras av en viss grad av subjektivitet.

6. En överblick av lagar och konventioner aktuella för vår studie

6.1 Internationell folkrätt, Genèvekonventionen samt FN:s barnkonvention

Folkrätten är en del av den internationella rätten och är indelad i flyktingrätt, humanitär rätt samt mänskliga rättigheter (Amnesty). Genèvekonventionen ingår som en del av folkrätten i den internationella, humanitära rätten Även Barnkonventionen ingår i folkrätten, som en del av de mänskliga rättigheterna (Ibid).

Folkrätten innehåller dels *internationell sedvanerätt* samt dels *traktatsrätt*.

Den internationella sedvanerätten har som folkrättslig praxis utvecklats under mycket lång tid och kan sägas bestå av skrivna och oskrivna regler, vilka utgör grund för den allmänna internationella uppfattningen om rättvisa (Ibid).

Traktatsrätt består av de avtal som frivilligt ingåtts länder emellan. Dessa kan vara exempelvis konventioner eller stadgor. De är juridiskt bindande för parterna när de undertecknats, ratificerats, av de stater som ingår i överenskommelsen (Ibid). Den juridiska bindningen för traktatsrätten bygger på rättssatsen ”pacta sunt servanda” som betyder att avtal ska hållas (Nationalencyklopedin, 2010).

Genèvekonventionen

FN:s flyktingkonvention från 1951, även kallad Genèvekonventionen definierar flyktingstatus och flyktingars rätt (EU-upplysningen 1). Konventionen redogör även för staters skyldigheter. De stater anslutit sig till denna har därigenom förbundit sig till att tillämpa konventionen (UNHCR).

Enligt flyktingkonventionen, Artikel 1 A punkt 2, definieras flykting såsom någon vilken på grund av en ”välgrundad fruktan för förföljelse på grund av sin ras, religion, nationalitet, tillhörighet till viss samhällsgrupp, eller politiska åskådning befinner sig utanför det land, vari han är medborgare, samt är ur stånd att, eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att begagna sig av sagda lands skydd, eller den som, utan att vara medborgare i något land, till följd av händelser som förut sagts befinner sig utanför ett land, vari han tidigare haft sin vistelseort, samt är ur stånd att eller på grund av sådan fruktan, som nyss sagts, icke önskar att återvända dit” (Ibid).

Konventionen innehåller också andra bestämmelser om flyktingars rättigheter och skyldigheter i asyllandet. Vissa faktorer, som exempelvis hur prövningar för flyktingskap ska gå till, lämnas öppet för konventionsstaterna att själva precisera (Ibid). De flesta länder inom EU baserar sina flyktingregler utifrån Genèvekonventionen (EU-upplysningen 1).

FN:s flyktingkommissarie UNHCR ger vägledning för tolkning av Genèvekonventionen och dess handbok är ett internationellt erkänt instrument rörande flyktingbestämmelser. UNHCR:s exekutivkommitté behandlar rättsliga frågor och antar slutsatser för staternas handlande. Dessa är dock inte formellt bindande men har stor betydelse vid tolkningen av konventionen (Regeringen 2).

Barnkonventionen

Barnkonventionen är, som tidigare nämnts, en del av den internationella folkrätten. ”Eftersom de folkrättsliga tillämpningsorganen i form av bl.a. olika internationella domstolar ofta saknar verkställande, exekutiv, makt är det i en del sammanhang främst staternas eget intresse av att uppfylla folkrättsliga förpliktelser som är avgörande för (...) folkrättens effektivitet (Hollander/Borgström, 2005, sidan 133).

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling den 20:e september 1989 och har idag ratificerats av 193 stater. Konventionen innehåller 54 artiklar, varav 41 sakartiklar om barns rättigheter och dess utgångspunkt ligger i principen om barnens bästa och att alla barn ska ha samma rättigheter (UNICEF).

Alla länder som ratificerat barnkonventionen har som skyldighet att vart femte år rapportera till FN hur man lyckats efterleva konventionen. Därutöver finns även FN:s kommitté för barns rättigheter, barnrättskommittén, vilken har till uppgift att granska och se till att länderna följer de skyldigheter som gäller för barnkonventionen (Ibid).

Sammanfattande slutsatser

Genèvekonventionen fungerar som ett fundament för hur flyktingar ska betraktas i svensk och europeisk lagstiftning. Det finns inga bindningar i juridisk mening för staterna att förhålla sig till Genèvekonventionen, Konventionen har dock stor betydelse som ett instrument för tolkning avseende flyktingars status.

Barnkonventionen är också i juridisk mening en mjuk lag som bygger på att avtal *ska* hållas. Har man ratificerat en konvention är man bunden av och måste följa den. Konventionen vilar emellertid på låg juridisk dignitet och fungerar mest som ett instrument för att utveckla riktlinjer för hur barn bör behandlas. Eventuella kränkningar av konventionen kan inte tas upp i en internationell domstol. Detta innebär i princip att sanktioner och kritik är de påtryckningsmedel man har att tillgå vid händelse av att länder inte fullföljer de åtaganden man förbundit sig till vid en ratificering av konventionen.

6.2 EU:s lagstiftning avseende flyktingar

Den europeiska gemenskapen är en egen juridisk person, med en egen rättsordning vilken är skild från både den nationella och den folkrättsliga. I och med Sveriges medlemskap i EU har man förbundit sig till att överlämna delar av sin suveränitet till den europeiska gemenskapsrätten (Nilsson, 2008).

Lojalitetsprincipen är en av gemenskapens viktigaste principer och återfinns i artikel 10 i EG-fördraget. Den innebär att medlemsstaterna skall fullgöra de åtaganden man förbundit sig till enligt EG-fördraget och att avstå från handlingar som skulle kunna riskera att syftena med fördraget inte uppnås. EG-rätten har företräde framför nationell rätt då bestämmelserna måste tillämpas enhetligt för att garantera samma rättigheter och skyldigheter för alla (Ibid).

Inom den europeiska unionen finns en strävan att utarbeta ett gemensamt asylsystem för medlemsstaterna. 1999 satte Europeiska rådet, i de så kallade Tammerforsslutsatserna, upp som gemensamt mål för staterna att harmonisera asylpolitiken i hela Europa (Regeringen 2). Ett av syftena med detta är att förhindra sekundärflyttningar av tredjelandsmedborgare mellan medlemsländerna på grund av olikheter i ländernas, i detta avseende, rättsliga ramar (Regeringen 3).

Den europeiska asylpolitiken kan ses som en politisk ambition där man eftersträvar ”ett område med frihet, säkerhet och rättvisa”. Riktlinjerna för arbetet dras upp av det Europeiska rådet, EU-kommissionen föreslår konkreta regler vilka slutligen ska godkännas av ministerrådet och Europaparlamentet (EU-upplysningen 2).

I *Rådets Direktiv 2004/83/EG*, det så kallade skyddsgrundsdirektivet, finns samlat gemensamma regler för länderna avseende miniminormer för när statslösa personer eller personer från tredje land ska betraktas som flykting eller som av andra skäl skyddsbehövande samt till det hörande deras rättsliga status. Direktivet lutar sig mot Genèvekonventionens definition om flyktingars rättsliga ställning och genom detta vill man också säkerställa att principen om non-refoulement följs (EUR-Lex 1).

I *Rådets Direktiv 2003/9/EG*, (EUR-Lex 2), fastställs miniminormer för mottagandet av asylsökande inom gemenskapen. Detta kan helt översiktligt sammanfattas innefatta det, för unionen, gemensamma målet om frihet, rättvisa och säkerhet för alla skyddsökanden. Alla medlemsländer ska verka för att erbjuda de asylsökande en värdig levnadsstandard och jämförbara levnadsvillkor. Beträffande vad som sägs om mottagningsvillkoren för underåriga och underåriga utan medföljande vuxen poängteras bland annat att barnets bästa alltid ska beaktas. Vidare sägs att medlemsländerna ska möta barnets behov och bland annat erbjuda

lämplig vård vid händelse barnen varit utsatt för exempelvis övergrepp. Vidare har man att tillse att barnet, utan medföljande vuxen, företräds på ett tillfredsställande och lämpligt sätt.

Underåriga utan medföljande vuxen ska under vistelsen i medlemslandet erhålla boende lämpligt för en underårig. Undantag från detta gäller för barn över 16 år som, enligt direktivet, tillåts inkvarteras tillsammans med vuxna. Slutligen ska man även verka för att spåra det ensamkommande barnets anhöriga (Ibid).

Dublinförordningen

Dublinkonventionen undertecknades av EU:s medlemsstater i juni 1990. Denna är numera ersatt av *Rådets förordning (EG) nr 343/2003 av den 18 februari 2003* i enlighet med artiklarna 24.1 samt 24.3, enligt vilka förordningen ska förstås som densamma som Dublinkonventionen (EUR-Lex 3).

Dublinförordningen har som mål att garantera att varje person som söker asyl i EU får sitt skyddsbehov gentemot hemlandet prövat i en av medlemsstaterna. Reglerna bygger på principen om första asylland som ensamt ansvarig för den asylsökande (Regeringen 1).

Reglerna är utformade bland annat för att förenkla hanteringen av asylärenden och även att förhindra att en person söker asyl i flera stater. En asylansökan ska behandlas i enbart en stat, vilken ansvarar för prövningen i sak. Om en person söker asyl i fler EU-länder, skickas den asylsökande normalt tillbaka till den första, ansvariga staten utan att en prövning av asylskälen görs i de andra staterna (Ibid).

Artikel 2.3 säger att medlemsstaterna ska pröva varje asylansökan som lämnas in av en medborgare från tredje land till någon av medlemsstaterna men att ansökan endast kan prövas av en enda medlemsstat, vilken fastställs som ansvarig (Ibid).

För att möjliggöra en effektiv tillämpning av Dublinförordningen tas, i enlighet med den så kallade Eurodacförordningen, *Rådets förordning (EG) nr 2725/2000*, fingeravtryck på alla personer över 14 år som söker asyl i något av medlemsländerna. Eurodac erbjuder ett elektroniskt system som gör det möjligt att kontrollera om en person tidigare sökt asyl i någon av de andra medlemsstaterna (Regeringen 4).

Artikel 3.2 i Dublinförordningen visar på de undantag som får göras beträffande övertagande av en tredjelandsmedborgares asylansökan i enlighet med konventionen:

”Genom undantag (...) får varje medlemsstat pröva en asylansökan som lämnas in av en tredjelandsmedborgare, även om det inte föreligger någon sådan skyldighet enligt de kriterier

som anges i denna förordning. I så fall blir denna medlemsstat ansvarig i förordningens mening och skall överta de skyldigheter som följer av detta ansvar. I förekommande fall skall denna medlemsstat underrätta den tidigare ansvariga medlemsstaten, den medlemsstat som genomför ett förfarande för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret eller den medlemsstat som har mottagit en framställan om övertagande eller återtagande” (EUR-Lex 3).

Sammanfattande slutsatser

Den europeiska gemensamma rätten står som suverän i relation till staters nationella rätt. Grundtanken om att förena EU:s medlemsstater i en gemensam asylpolitik beskrivs som ett sätt att i första hand förenkla hanteringen av asylärenden i medlemsstaterna. Den har även utarbetats i syfte att förhindra tredjelandsmedborgare, det vill säga personer härstammande från ett icke EU-land, att söka asyl i fler än en medlemsstat. Med anledning av detta har man infört ett kontrollsystem, Eurodac, där fingeravtryck tas på alla asylsökande över 14 år, för att därigenom enkelt kunna överblicka om en asylsökande tredjelandsmedborgare tidigare vistats i ett annat EU-land. Om så är fallet skickas denne tillbaka till det första europeiska mottagarlandet. Artikel 3.2 i Dublinförordningen gör det möjligt för ett medlemsland att göra undantag från förordningen i syfte att överta en asylansökan.

Direktiven i EU:s asylrätt tar bland annat, utifrån barnkonventionens artikel 3, fasta på att de asylsökande barnens bästa tas i beaktande samt att de tillförsäkras lämpligt boende och omvårdnad under vistelsen i medlemsstaten.

6.3 Nationell lagstiftning avseende flyktingar

På nationell nivå är det i första hand Utlänningslagen, (SFS 2005:716), som definierar utgångspunkterna avseende hanteringen av asylärenden. Utlänningslagen definierar några viktiga punkter avseende regler som gäller för barn och för ensamkommande barn.

Exempelvis ska, vid prövning av asylärenden rörande barn alltid, enligt Utlänningslagen 5:10, Barnkonventionens tredje artikel, avseende barnets bästa, beaktas. Enligt Utlänningslagen 1:11, ska, om det inte anses olämpligt, i enlighet med barnkonventionens artikel 12, barnet höras. I utlänningslagens artonde kapitel finns regler för offentligt biträde, vilket ska tillförordnas för den som åtgärden avser. För ensamkommande barn gäller utöver detta i enlighet med lag, (SFS 2005:429), om god man för ensamkommande barn, att barnet tillförordnas en god man som ska fungera som barnets ställföreträdare i det mål eller det ärende som förordnandet avser (kap 18 UtL).

Enligt utlänningslagen har flyktingar och skyddsbehövande i övrigt som befinner sig i Sverige rätt till uppehållstillstånd (5:1 UtL). I enlighet med bestämmelserna i den gemensamma europeiska asylrätten gäller dock inte detta om flyktingen eller den skyddsbehövande uppehållit sig i ett annat europeiskt land före ankomst till Sverige. Enligt Dublinförordningen ska utlänningsansökan, om den kan prövas i ett annat land på grund av bestämmelserna i förordningen, avvisas (UtL 1:9). Den asylsökande skickas i så fall tillbaka till första europeiska mottagarlandet och dennes ansökan får ingen vidare prövning enligt svensk lagstiftning (vår anm.). På grund av Sveriges åtaganden gentemot den europeiska gemenskapsrätten är den nationella rätten, i de fall den avser, av underordnad betydelse. EG-rättens företräde framför nationell rätt har utvecklats i praxis i flera ärenden som vi kommit i kontakt med i arbetet med vår uppsats.

Exempelvis ska, enligt rättspraxis, artikel 3.2 användas enbart i undantagsfall och det krävs i så fall att det sannolikt förefaller ”stötande ur ett humanitärt perspektiv att fullfölja överföringen”. Man fastslår att EG-rätten har företräde framför nationell rätt, att Dublinförordningen är direkt tillämplig i svensk lag samt att utrymmet för att göra undantag från denna är mycket begränsade (MIG 2007:32)

Liknande slutsats framkommer av Migrationsöverdomstolens beslut 2007:8. Man fastställer att utrymmet för att göra undantag från förordningen är mycket begränsat samt att undantag från förordningens regler endast görs då det föreligger särskilda eller mycket starka humanitära skäl. Detta för att inte syftet med Dublinförordningen ska motverkas (MIG 2007:8).

Migrationsverket har nyligen också bedömt att det beträffande offentligt biträde när det gäller Dublinärenden, saknas laga grund för ett tillförordnande. Något sådant ska därför inte tillförordnas i förekommande fall då man anser att det beträffande dessa inte föreligger någon behovsprövning. För barn utan vårdnadshavare gäller i sådana fall att de tillförordnas en god man (Migrationsverket 2).

Ett undantag från Dublinförordningens bestämmelser utgörs av svenska myndighetens beslut att inte avvisa flyktingbarn till Grekland. I maj 2008 ändrade Migrationsverket sina riktlinjer avseende återsändandet av barn till Grekland och att, med åberopande att göra undantag enligt artikel 3.2 i Dublinförordningen, med omedelbar verkställighet, tillfälligt stoppa all överföring av barn till landet (Migrationsverket 3). Beslutet kom bland annat efter att flera frivilligorganisationer, däribland Amnesty samt FN:s flyktingorgan UNHCR uppmanat alla EU-länder att ställa in avvisningarna till Grekland. Beslutet grundar sig på det faktum att

sannolikheten förefaller hög att barnen vid ett återsändande till Grekland riskerar att tas i förvar på en låst och gallerförsedd mottagningsenhet, vilket föranleder omständigheter som strider mot svensk lag. Man tar i beslutet även i beaktande Barnkonventionens artikel 3, om barns bästa (Ibid).

Sammanfattande slutsatser

Bestämmelser för Sveriges hantering avseende flyktingärenden finns främst sammanfattade i Utlänningslagen. Den europeiska gemenskapsrätten står dock som suverän i relation till svensk lagstiftning. Beträffande ensamkommande flyktingbarn som faller under Dublinförordningens bestämmelser finns få möjligheter till att undankomma en överföring till ett annat EU-land, i vilket man tidigare sökt asyl och, i enlighet med bestämmelserna i Eurodac, lämnat sina fingeravtryck.

Enligt artikel 3.2, Dublinförordningen, ges en möjlighet för ett andra mottagarland att själv bestämma huruvida man vill pröva flyktingens asylansökan. Enligt utarbetad rättspraxis förefaller det dock mycket svårt att åberopa artikel 3.2.

I Utlänningslagen tas i enlighet med artiklarna 3 och 12, Barnkonventionen, fasta på att barns bästa ska beaktas samt att barn har rätt att bli hörda. Beträffande barn som faller under Dublinförordningens regler, gäller emellertid inte rätten att tillförordnas ett offentligt biträde. De tillförordnas dock en god man, vilken ska ta tillvara deras intressen.

7. Våra fallstudier

7.1 Asylansökningsförfarandet

När ett ensamkommande barn anländer till Sverige anvisas denne en mottagningskommun och det är kommunens ansvar att bland annat tillse att barnet har någonstans att bo (Migrationsverket 1).

De ensamkommande barnen, utan vårdnadshavare tillförordnas också en god man, vars huvuduppgift, i princip, är att verka för barnets bästa i de frånvarande föräldrarnas ställe. Barnet tilldelas också ett offentligt biträde som ska hjälpa barnet med dennes asylansökan (Ibid).

Den asylsökande får lämna sina fingeravtryck i enlighet med eurodacförordningen samt berätta sin historia, vem han är och på vilket sätt han har rest till Sverige.

Migrationsverket gör efter detta en inledande bedömning av huruvida det är Sverige som ska pröva asylansökan eller om personen befunnit sig i ett annat land som i så fall i första hand, enligt Dublinförordningens bestämmelser (vår anm.), ska göra prövningen (Migrationsverket 6).

Enligt Dublinförordningens bestämmelser har en tredjelandsmedborgare, om denne tidigare registrerats i ett annat europeiskt land som omfattas av bestämmelserna, inte rätt att välja vilket land som ska pröva dennes asylansökan. Om den asylsökande motsätter sig att ett annat land ska pröva dennes asylskäl kan denne överklaga Migrationsverkets beslut.

Migrationsverket gör då ytterligare en prövning avseende vilket land som är ansvarig för prövningen av den aktuella asylansökan (Migrationsverket 7).

7.2 Inledning till fallstudierna

Under arbetet med vår uppsats fick vi tillgång till elva ärenden, där de asylsökande, ensamkommande barnen, innan de anlände till Sverige, hade blivit registrerade i ett annat EU-land vilket medförde att de alla fick avslag på sina asylansökningar enligt Dublinförordningens bestämmelser. Vi har här valt att redovisa 5 av ärendena men vill ändå påpeka att av de elva ärenden som vi granskat är det endast två som tagits upp för prövning om ett svenskt övertagande, enligt de möjligheter som finns i Dublinförordningen för att göra undantag från dess bestämmelser. Ett av ärendena har ännu ej delgivits slutlig dom och utgången för detta är därför, för oss, oviss.

Johan, Martin, Håkan, Lisa och Anna är alla ensamkommande flyktingbarn över 14 år, vilka har sitt ursprung i länder varifrån flyktingströmmen för närvarande är stor. De har alla lämnat in en ansökan om asyl i Sverige. Efter att ha genomfört de inledande procedurerna som

tillämpas vid en asylansökan, inklusive genomgången undersökning gentemot Eurodacs databassystem, uppdagades det att de alla tidigare hade befunnit sig i ett annat europeiskt första mottagarland. Det beslutades att deras asylansökan skulle behandlas utifrån riktlinjerna för Dublinförordningen.

7.3 Fallstudier

Fallstudie 1

Johan

Johan var under ett flertal år på flykt tillsammans med sin familj. De reste genom många länder. I ett europeiskt land blev familjen gripen av polis. Familjemedlemmarna skildes åt. Johan vet för närvarande inte var hans familj befinner sig. I början av 2009 anlände Johan till ett annat land i Europa där han ännu en gång greps av polis och blev satt i fängelse på grund av att han vistades illegalt i landet. Fångelsevistelsen var för Johan mycket plågsam. Han tvingades av medinterner, mot sin vilja, till handlingar av både kränkande, hotfull och sexuell karaktär. Johan fick beskedet att för att slippa från fängelset var han tvungen att lämna in en asylansökan, vilket Johan sålunda gjorde. Efter att ha släppts fri från fängelset, reste Johan med hjälp av människosmugglare till Sverige, med löftet om att där återförenas med sin familj vilket senare visade sig vara en lögn. Johan anlände till Sverige under sommaren 2009 och ansökte då genast om asyl.

Då Johans fingeravtryck påträffats i Eurodacs databassystem, vilket påvisade att Johan tidigare sökt asyl i ett annat europeiskt land, beslutade Migrationsverket att avvisa Johans asylansökan i enlighet med Dublinförordningen.

Johans offentlige biträde delgavs beslutet från migrationsverket senare under sommaren att denne hade blivit entledigad från sitt uppdrag, i enlighet med Migrationsverkets praxis gällande Dublinärenden.

Johans gode man valde att överklaga Migrationsverkets beslut, då denne ansåg att Johans hälsotillstånd, relaterat till Johans upplevelser i det första mottagarlandet var av allvarlig karaktär och bedömde att ett återsändande dit skulle kunna vara förödande för Johan.

Tidigt på hösten 2009 får Johan från Migrationsverket, avslag på sitt överklagande. Migrationsverket påtalar det faktum att som medlemsstat i EU är man bunden av de regler som definieras i Dublinförordningen avseende principen om första mottagarland som ansvarig för en asylansökan. Man hänvisar i beslutet till Johans berättelse men anser inte hans skäl mot en överföring tillräckligt starka för att motivera att prövningen görs i Sverige. Man pekar på att alla stater som tillämpar Dublinförordningen är bundna av Genèvekonventionen och

därmed är skyldiga att iaktta principen om non-refoulement samt att det finns en, för de europeiska medlemsstaterna gemensam, existerande rättsordning som därigenom kan tillförsäkra skydd och stöd.

Efter Migrationsverkets beslut att återsända Johan till första mottagarland i enlighet med Dublinförordningen bestämde sig Johans gode man för att gå vidare med Johans ärende. Under sensommaren 2009 lämnade den gode mannen in ett yttrande till Migrationsverket, där denne ytterligare styrker det faktum att ett återsändande av Johan kan få allvarliga konsekvenser för Johans hälsotillstånd. Johan har vid den tidpunkten också drabbats av en allvarlig psykisk kollaps. Den gode mannen bifogar till överklagandet även två, av varandra oberoende, handlingar, utförda av expertis på området, som styrker hans dåliga hälsotillstånd. I migrationsverkets svar på yttrandet framkommer att man trots intyg där professionell expertis bekräftar Johans allvarligt undermåliga hälsotillstånd, relaterat till upplevelserna i första mottagarlandet, inte har för avseende att ändra sitt beslut. Man tar i beaktande att Johans dåliga hälsotillstånd kan vara föranlett av upplevelserna i det första mottagarlandet men anser inte detta som skäl nog för att stoppa en överföring dit.

Under hösten 2009 mottar Johans gode man underrättelse från Migrationsverket avseende dom i ärendet. Migrationsverket påpekar däri att utlänningsnämnden utvecklat en mycket restriktiv praxis vad gäller utrymmet att göra undantag från tillämpningen av Dublinförordningen av humanitära eller andra skäl. Domen har överklagats till Migrationsdomstolen.

Fallstudie 2

Martin

Under hela sin uppväxt hade Martin problem med förföljelse på grund av att han i sitt ursprungsland, enligt egen utsago, tillhör en föraktad minoritet. År 2006 kom regeringssoldater och milismän till Martins skola för att värva unga pojkar till sina styrkor. Martin ville inte bära vapen. På grund av detta tillfångatogs han, tillsammans med flera andra klasskamrater och de transporterades till något som liknade ett fängelse. Milismännen uppgav för Martin och hans medfångar att om de gick med på att frivilligt bli militärer så skulle de bli frisläppta. I fängelset utsattes Martin och hans kamrater för daglig misshandel. I början av 2007, just innan Martin skulle dömas för ett brott som han själv inte vet skälen till, uppkom möjlighet för honom att fly ifrån fängelset. Flykten gick genom flera länder. I ett av länderna greps och tillfångatogs Martin av militanta rebeller. Han bevittnade där bland annat hur rebellerna misshandlade fångarna och begick grova övergrepp gentemot kvinnor. Efter en tid

där blev Martin frisläppt och tog sig med hjälp av smugglare vidare till ett land i Europa. Då Martin sedan tidigare kände till att han har en nära släkting i Sverige, reste han hit när tillfälle gavs. Han ankom till Sverige i början av 2009.

Martin fick under sommaren 2009 besked från Migrationsverket att de beslutat avvisa hans ansökan om asyl i enlighet med Dublinförordningen. Martins fingeravtryck hade då påträffats i Eurodacs databas. Man entledigade även hans offentliga biträde i enlighet med praxisbeslut från Migrationsdomstolen (MIG 2008:7). Efter kommunikation mellan Migrationsverket och det berörda första ankomstlandet framkommer det dessutom att Martin redan fått permanent uppehållstillstånd i detta land på grund av skyddsskäl.

Inför entledigandet lämnar Martins offentliga biträde in ett yttrande angående beslutet om avvisning. Denne påtalar det olämpliga i en överföring av den minderårige enligt Dublinförordningen på grund av det första mottagarlandets undermåliga omhändertagande av asylsökande barn. Denne anför även som skäl att Martin har en mycket nära släkting i Sverige. Migrationsverket framför som skäl för sitt avslag att familjemedlem enligt Dublinförordningen definieras som fader, moder eller vårdnadshavare. Den mycket nära släktingen i Sverige anses inte ha tillräckligt stark anknytning till Martin. Enligt Migrationsverkets praxis är inte artikel 3.2 i Dublinförordningen tillämplig i detta fall då det krävs ”att det ska framstå som stötande ur ett humanitärt perspektiv att genomföra överföringen” (Mig 2007:32). Enbart anknytning eller synnerligen ömmande skäl är därför inte tillräckliga. Ett annat avgörande skäl för avslagsbeslutet är även det faktum att han redan sökt och beviljats uppehållstillstånd i ett första, europeiskt ankomstland.

Efter Migrationsverket avslag avvek Martin från det boende där han då vistades. Det är idag inte känt var han befinner sig.

Fallstudie 3

Håkan

Håkan anländer till ett första ankomstland i Europa under hösten 2008. På grund av att en mycket nära släkting befinner sig i Sverige, sökte sig Håkan hit. I asylutredningens inledningsfas upptäcktes att Håkan tidigare lämnat sina fingeravtryck i ett annat europeiskt land. I kommunikation mellan Migrationsverket och berörda myndigheter i första ankomstland, framkommer att Håkan redan beviljats uppehållstillstånd i landet ifråga.

Under hösten 2009 får Håkan besked om att Migrationsverket beslutat att avslå hans ansökan om asyl i enlighet med Dublinförordningen och principen om första ankomstland, då hans fingeravtryck påträffats i Eurodacs register.

I samband med avslaget entledigar Migrationsverket därför Håkans offentliga biträde i enlighet med praxisbeslutet från Migrationsdomstolen. Inför entledigandet lämnar Håkans offentliga biträde in ett yttrande angående beslutet om avvisning. Denne påtalar det olämpliga i en överföring av den minderårige enligt Dublinförordningen på grund av landets undermåliga omhändertagande av asylsökande barn. Han anför även som skäl att Håkan har en mycket nära släkting i Sverige. Migrationsverket framför som skäl för sitt avslag att familjemedlem enligt Dublinförordningen definieras som fader, moder eller vårdnadshavare. Den nära släktingen i Sverige anses inte ha tillräckligt stark anknytning till Håkan. Migrationsverket uttalar det som så att Håkan inte, enligt Dublinförordningens definition, har någon familjemedlem i Sverige. Enligt Migrationsverkets praxis är inte artikel 3.2 i Dublinförordningen tillämplig i detta fall då det krävs ”att det ska framstå som stötande ur ett humanitärt perspektiv att genomföra överföringen” (Mig 2007:32). Enbart anknytning eller synnerligen ömmande skäl är därför inte tillräckliga. Efter Migrationsverket avslag avvek Håkan från det boende där han då vistades. Det är idag inte känt var han befinner sig.

Fallstudie 4

Anna

Under Annas asylansökningsprocess upptäcktes att Anna redan sökt asyl i ett annat, första europeiskt mottagarland och Migrationsverket beslutade därför att överföra henne till det landet i enlighet med Dublinförordningen. Anna mår psykiskt mycket dåligt och har inte på grund av sitt hälsotillstånd kunnat kommuniceras beslutet om överföring enligt Dublinförordningen. Besök har gjorts i hemmet av bland annat Migrationsverkets barnhandläggare vilken bekräftar rådande faktum avseende Annas hälsotillstånd. Ärendet har även kompletterats med läkarintyg som styrker Annas mycket dåliga psykiska hälsa. Av detta framkommer att Anna befinner sig under svår stress samt har utvecklat depression med apati. Migrationsverket beslutar i ärendet att mot bakgrund av sökandens sviktande hälsotillstånd och mot beaktande att denne är ett ensamkommande barn, söka pröva ärendet enligt artikel 3.2, Dublinförordningen.

Ärendet är överlämnat till Asylenheten för prövning under hösten 2009.

Fallstudie 5

Lisa

Under Lisas asylansökningsprocess uppdagades det att Lisa redan ansökt om asyl i ett annat europeiskt, första mottagarland. Hon ska därför avvisas i enlighet med Dublinförordningen.

Lisa uppger att hennes båda föräldrar är döda men att hon har en nära släkting i Sverige hos vilken hon för närvarande bor. Socialtjänsten företog en utredning i ärendet, vilken påvisade att man bedömer det som lämpligt att Lisa stannar hos sin nära släkting och att denne kan ge henne de förutsättningar hon behöver för sitt välmående.

Migrationsverket beslutade att göra en prövning av Lisas asylansökan i Sverige. Beslutet baseras på det faktum att barnets båda föräldrar är döda och att hon har en släkting i Sverige som både vill, och kan ta hand om henne. Ärendet är under utredning vid Asylprövningsenheten i Malmö.

Sammanfattande slutsatser

Mot bakgrund av våra fallstudier kan vi konstatera att Migrationsverkets beslut i asylärenden, avseende ensamkommande barn över 14 år, visar på ett tämligen strikt förhållningssätt till Dublinförordningens bestämmelser. Mycket starka skäl ska uppenbarligen till för att få till stånd en ändring av ett avvisningsbeslut och ett återsändande till första, inom den europeiska unionen, ankomstland. Eventuella undantag som tas upp till prövning baseras på mycket starka familjeband eller alternativt starka hälsoskäl. Denna slutsats liknar den som Caroline Nilsson kommit fram till i sin uppsats (Nilsson, 2008). Av de elva ärenden vi granskat, vilket inkluderar de fem ärenden som redovisats i vår fallstudie, är det enbart två som tagits upp för prövning, enligt Dublinförordningens möjligheter till att göra undantag från densamma, för ett eventuellt övertagande av asylprocessen.

8. Tidningsartiklar

8.1 Artiklar

Artikel 1: ”Grekland skyddar inte invandrarbarn”, Svenska Dagbladet, 20081222

I artikeln riktar Humans Right Watch stark kritik mot Greklands hantering av flyktingbarn och menar att landet totalt misslyckats i sin hantering av dessa. HRW påtalar att många barn ständigt utsätts för övergrepp av ordningsmyndigheter och att det förekommer att de låses in, i vissa fall tillsammans med andra vuxna. Många barn lever på gatan och tvingas att klara sig själva. HRW anser att Grekland bryter mot folkrätten i sin omänskliga hantering av flyktingbarn och asylsökande. Man påtalar också det faktum att landet flera gånger tidigare fått kritik för sin behandling och bristande omsorg avseende flyktingbarn och asylsökande. (TT-AFP, 2008).

Artikel 2 “EU:s länder tävlar om sämsta mottagandet”, Svenska Dagbladet, 20090312

I artikeln riktar Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, Thomas Hammarberg, kritik gentemot EU-ländernas bristfälliga behandling av människor i behov av asyl och skydd. Han menar att länderna inom EU tävlar om att uppvisa bland annat, sämst mottagningsvillkor för att därigenom värja sig mot flyktingströmmen i hopp om att dessa istället söker sig något annat land. Att förhållandena länderna emellan skiljer sig åt bekräftas av migrationsminister Tobias Billström som menar att skillnaderna måste minska och bli så små som möjliga. Detta tros skulle kunna leda till att de asylsökande flyktingarna kommer att fördelas jämnare inom unionen.

Artikeln tar även upp det faktum att UNHCR riktat skarp kritik gentemot Greklands hantering av asylärenden. Rapporter om liknande brister har enligt artikeln, även uppmärksammats avseende andra mottagarländer (Hennel, 2009).

Artikel 3 ”Flyktingläger tömdes i Frankrike”, Svenska Dagbladet, 20090922

I artikeln riktar FN:s flyktingkommissariat kritik mot Storbritanniens och Frankrikes agerande rörande tömningen av ett flyktingläger i Calais. Lägre jämnades med marken och flyktingarna togs i förvar av polis. De minderåriga barnen sändes till uppsamlingsläger, vilket, i artikeln, kritiseras av Andrej Mahecic, talesman vid UNHCR. Denne anser också att en stängning av lägre inte löser några problem avseende den illegala invandringen eller för de människor vilka är i behov av politiskt skydd.

Eu-kommissionären för rättsliga frågor, Jacques Barrot pekar på bristerna i den europeiska unionens gemensamma asylpolitik där länderna ska dela på ”flyktingbördan” och menar att

Storbritannien och Frankrike måste hitta gemensamma lösningar på problemet. Artikeln pekar på svårigheter av samordningen i asylpolitiken då länder lastar över ansvaret för flyktingarna på varandra, som en konsekvens av Dublinförordningens bestämmelse om första mottagarland som ansvarig för asylprocessen. Resultatet blir, enligt artikeln, bara att flyktingar roterar runt i Europa i sitt sökande efter trygghet och asyl (Von Hall, 2009).

Artikel 4 "Avvisningar till Italien ifrågasätts", Sydsvenskan, 20090418

Mot bakgrund av att Italien mottagit mycket kritik från människorättsorganisationer runt om i världen avseende deras usla mottagande av flyktingar, riktas i artikeln kritik mot att Sverige avvisar asylsökande, ensamkommande barn till landet ifråga.

Eva-Britt Svensson ledamot i ett av EU:s utskott anser det vara ett brott mot FN:s flyktingkonvention att avvisa asylansökande till Italien. Hon ifrågasätter också om Dublinförordningen är lämplig att använda när det gäller barns asylärenden och ställer sig, liksom Svenska Amnestys flyktingjurist; Madeleine Seidlitz, frågande till huruvida man handlar i enlighet med barnkonventionen i förekommande fall.

Artikeln belyser även att EU- parlamentet antagit en resolution avseende undermåliga mottagningsförhållanden också i Spanien samt på Malta och Cypern.

Migrationsminister Tobias Billström anser det olämpligt att nypa Italien och Malta i örat på grund av dessas brister i hanteringen av asylärenden. Mikael Ribbenvik, rättschef på Migrationsverket, menar att man får förlita sig på aktuella utslag från Migrations- och Europadomstolen samt direktiv från UNHCR vid en bedömning av det lämpliga i att avvisa flyktingar till andra EU-länder. Så länge inget annat påtalas får man anta att asylprocessen i exempelvis Italien och på Malta följer de, för EU, gällande reglerna i asylärenden (Magnusson, 2009:1).

Artikel 5 "Hellre krig än Maltas fängelser", Sydsvenskan, 20091127

Artikeln tar upp problematiken kring att många barn som hotas av avvisningsbeslut avviker från sina flyktingboenden. Artikeln refererar till Migrationsverkets statistik gällande år 2009, vilken visar att 208 barn ditintills hade valt att avvika. Man uppmärksammar, i artikeln, de undermåliga mottagningsförhållandena i Italien och på Malta, vilket framgår av rapporter från Amnesty, FN och EU-parlamentet. Trots detta väljer Sverige att direktavvisa barn till dessa länder. På Malta riskerar barnen att hamna i fängelse. I artikeln intervjuas några somaliska pojkar, som alla suttit fängslade på Malta. En av pojkarna säger sig hellre åka tillbaka till krigets Somalia än att riskera att återsändas till Malta. Alla pojkarna vittnar om kamrater, vilka valt att avvika då de fruktat avvisning till förekommande land.

Migrationsverket anser, enligt artikeln, att de nuvarande förhållandena för mottagandet av flyktingar inte är något som Maltesiska myndigheter eftersträvar utan hänför sig till ett praktiskt problem då landet har stor invandring och små resurser att möta denna. Denna ståndpunkt framkom då Migrationsdomstolen valde att avvisa en sextonårig, somalisk pojke till Malta (Magnusson, 2009:2).

Sammanfattande slutsatser

Dublinförordningen engagerar, inte bara oss, utan är objekt för allmän debatt och ifrågasättande.

Förordningen har kritiserats från flera håll. En del av kritiken berör det faktum att de olika medlemsländerna inte har överensstämmande praxis avseende hanteringen av asylärenden. Synen på och hanteringen av flyktingar skiljer sig åt länder emellan. Bristande resurser uppges även vara ett skäl till att inte kunna ta emot flyktingarna på ett tillfredsställande sätt. Flera länder kritiserar till exempel för att de inte kan erbjuda ett humant boende för de asylsökande och vittnesuppgifter säger att barn i vissa fall låses in samt att det förekommer att barn lever på gatan i det europeiska land där de sökt skydd.

Av artiklarna framkommer att samarbetet, EU-länderna emellan, inte alltid fungerar på ett tillfredsställande sätt och att länder tenderar att lasta över flyktingansvaret på varandra som en konsekvens av Dublinförordningens bestämmelser.

9. Analys och slutsatser

I.

Av Migrationsverkets statistik (se bilaga) framgår att av 186 avgjorda Dublinärenden i Sverige, under perioden januari till november 2009, gjordes sammanlagt 10 övertaganden. Sex av övertagandeärendena rörde barn som tidigare befunnit sig i Grekland. Enligt svensk rättspraxis är verkställigheten av ett återsändande av flyktingbarn till Grekland stoppad, vilket innebär att de är direktkvalificerade till att söka uppehållstillstånd och deras fall prövas inte ytterligare i enlighet med lagstiftningen. I själva verket rör det sig sålunda om enbart fyra fall, vilka övertagits och prövats enligt Dublinförordningens bestämmelser.

Lagar tenderar att stiftas utifrån de politiska eller ideologiska strömningar som råder.

I ett socialkonstruktivistiskt perspektiv tycks människor tolka sin omvärld utifrån gemensamma, för samhället internaliserade, referensramar. De lagar som genererats via politiska eller ideologiska betingelser, tolkas av samhällets institutioner utifrån, för tiden rådande, vedertagna samt generellt accepterade normer (Hacking, 2000). Den politik som förs i EU:s demokratier är ett resultat av samhällsmedborgarnas val avseende politisk representativitet. De folkvalda företrädarna är ur en sådan infallsvinkel en spegling av rådande samhällsideal.

Utifrån ett rättssociologiskt perspektiv tycks svensk och europeisk asyllagstiftning ha sitt ursprung främst i politiska intressen. Ett uttalat mål för den gemensamma asyllpolitiken är att eftersträva ett område med frihet, säkerhet och rättvisa (EU-upplysningen 2). EU:s lagstiftning bygger på gemensamma överenskommelser mellan länderna inom unionen där en underförstådd lojalitetsprincip råder. Politiskt kan detta avspeglas i det att nationella lagar harmoniseras med EU:s författningar och även underordnas dessa. Ett exempel på detta är Utlänningslagen där, i 1:9, Dublinförordningen inlemmats i den svenska lagen.

Handlingsutrymmet för att utforma en asyllagstiftning helt enligt nationella intressen och idéer är begränsat då den europeiska asyllagstiftningen inte medger att enskilda länders intressen disharmoniserar med övriga medlemsländer. Detta i avseende att inte hota det europeiska gemensamhetsarbetet. Vi tycker oss kunna konstatera att den goda sammanhållningen inom EU, i ett sådant perspektiv, står över principer om exempelvis människors behov av skydd och av en trygg tillvaro.

Artikel 3.2 i Dublinförordningen tycks sällan användas vilket även konstateras av Migrationsverkets riktlinjer, vilka säger att utrymmet för att göra undantag är synnerligen

begränsat (Migrationsverket 3). Även Nilsson konstaterar att artikel 3.2 tillämpas restriktivt. Nilsson menar att en möjlig anledning till detta kan vara av rädsla för att stöta sig med sina europeiska grannländer och hon påpekar också att det är en politiskt känslig fråga att kritisera ett annat EU-lands samhällsstruktur (Nilsson, 2008).

Människor har svårt att ta sig ur mönster på grund av rådande hierarkiska maktstrukturer, vilka bygger på samhälleliga föreställningar om hur verkligheten är konstruerad. Detta innebär exempelvis att vi har vant oss vid att styrande organ, centralt inom EU fattar vissa beslut, vars eventuella konsekvenser står som oskrivna blad för oss som europeiska och svenska medborgare,

Föreställningar om verkligheten kan också härledas till Michel Foucaults teorier om makt. Enligt Foucaults tankar om det som han benämner *governmentality*, föds vi in i samhällen vars företeelser och fenomen vi tar till oss med en självklarhet och utan alltför stort kritiskt ifrågasättande (Foucault i Börjesson/Rhen, 2009).

Enligt Foucault är makt ett redskap för att göra oss till kontrollerbara subjekt (Foucault i Börjesson/Rehn, 2009). Stiftandet av lagar kan ses som ett exempel på detta. Eftersom vi är indoktrinerade och därmed också kontrollerbara, har vi svårt att synliggöra, ifrågasätta och lösgöra oss från de strukturer vi ingår. Ser man det ur ett EU-perspektiv går maktutövandet ännu ett steg längre då man genom lagar och förordningar tillåts bestämma, inte bara om nationella regler utan, över, i stort sett, en hel världsdel. För den enskilda människan är detta ännu ett steg längre bort från begriplighet och inflytande och ett närmande till en känsla av ytterligare maktlöshet. Vi associerar till Foucault och hans tankar om reglerande politik, vilken syftar till att ta kontroll över befolkningen som helhet (Foucault i Lindgren, 2003).

Weber diskuterar makt bland annat ur perspektivet av att samhället är uppbyggt av klasser vilkas intressen styrs av den sociala positionen. Det kan föreligga individuella intressen av att behålla en position och därmed behåller vi också en struktur (Weber i Repstad, 2005).

Vi tycker oss se att vårt västerländska samhälle bygger på en lång tradition av föreställningar om en hierarkisk uppbyggnad där den (vite?) mannen ges företräde framför kvinnor och barn. Det faktum att barnkonventionen har ett lågt juridiskt värde och inte tydligt förankrats i lag är, enligt oss, ett exempel på vilka hierarkiska intressen som ges företräde framför andra.

Ett annat fenomen värt att uppmärksamma i sammanhanget är också det faktum att lagtexterna, i vissa fall, använder sig av generella och oprecisa begrepp, vilka är underkastade tolkning och värdering. Hur och vem, exempelvis, bestämmer vad som är, ”stötande ur ett humanitärt perspektiv”? Noteras bör också att lagtexterna baseras på Genevékonventionen från 1951, med för den tiden rådande samhällssyn och värderingar, vilka möjligen kanske inte ligger i linje med vår tids värderingar.

För att återgå till Weber och hans teorier om auktoritära krafter, det vill säga samhällets legitima former för dominans, vilka ses som naturliga och rätta av de människor som lyder under desamma (Weber i Lukes, 2005) tycker vi oss se ett exempel på detta beträffande den bedömning som gjordes av Migrationsverket avseende att inte längre tillförordna något offentligt biträde till asylsökande, vilka omfattas av Dublinförordningen (Migrationsverket 2). Anledningen till detta sägs vara att det saknas laga grund där till. Vi anser att detta ställningstagande går i linje med Webers resonemang då man okritiskt tolkar lagen utan att reflektera över vilka konsekvenser detta kan få för den enskilde individen. I relation till Barnkonventionens artikel 3, om barns bästa och artikel 12 om barns rätt att säga sin mening, vilka också finns inskrivna i lagtexterna, ställer vi oss frågande till hur myndigheter verkligen tar dessa i beaktande då man fråntar barnen deras möjligheter att lägga fram en professionell sakframställan. I *Rådets Direktiv 2003/9/EG*, (EUR-Lex 2), återfinns miniminormer för mottagandet av asylsökande inom EU. Där påpekas bland annat att barnets bästa alltid ska beaktas. Vidare ska medlemsländerna se till att underåriga utan medföljande vuxen, företräds på ett tillfredsställande och lämpligt sätt. Barn ska, under vistelsen i medlemslandet även erhålla åldersadekvat boende (Ibid). Vi ställer oss frågan om man verkligen fullföljer dessa åtaganden. Vi ser det som så att det ensamkommande flyktingbarnet befinner sig i en väldigt utsatt situation utan kunskap om vare sig svensk lag och rätt eller det svenska språket. Ville man verkligen verka för barnets bästa borde större hänsyn tas till dessa fakta i den rättsliga processen.

Dublinförordningens tillkomst i syfte att underlätta hanteringen av asylärenden inom den Europeiska Unionen kan sägas vara ett resultat av för tiden rådande politiska strömningar. Resultatet av den europeiska gemensamhetspolitiken är dock, som vi ser det, att Europa är en sluten enhet, där politiska ambitioner och vänskapsband mellan medlemsländer blir viktigare än individens, i det här fallet, de ensamkommande flyktingbarnens, välbefinnande. Det faktum att barnkonventionen är konstruerad som en mjuk lag, innebär att barnets bästa

relativt enkelt kan åsidosättas, då den inte medger några egentliga sanktioner gentemot länder som bryter mot denna.

Beslutet av de svenska myndigheterna, från 2008, om att, tillfälligt, inte skicka tillbaka flyktingbarn till Grekland, visar emellertid att det finns möjligheter att göra undantag från bestämmelserna i den gemensamma, europeiska asylstiftningen. Direktiven ändrades dock först efter att människorättsorganisationer såsom FN och Amnesty under en längre tid kritiserat samtliga europeiska länder för överföringen av barn till Grekland med stöd av Dublinförordningen (Migrationsverket 3).

Vi konstaterar att förändringar är möjliga om påtryckningsmedlen är tillräckligt skarpa men tror samtidigt att Sverige inte på egen hand och som enda land inom EU hade fattat beslutet att själv stoppa överföringarna.

II.

Utifrån våra fallstudier kan vi också konstatera att svensk asylpolitik förhåller sig restriktiv i relation till Dublinförordningen. Den gemensamma asylpolitiken samt förfarandet vid asylärenden, som även medger kontroll av fingeravtryck i Eurodac, är ur ett rättssociologiskt perspektiv ett exempel på hur lagar anpassats för att harmonisera med rådande politiska och ideologiska intressen. Eurodac är samtidigt också ett konkret exempel på en kontrollmekanism som syftar till att inordna människor i ett system. Handlingen syftar till att bibehålla och understödja den existerande strukturen.

I två av våra fallstudier (fallstudie 2 och 3) har personerna nekats uppehållstillstånd på grund av att de redan erhållit uppehållstillstånd i ett annat europeiskt land. Man kan, ur en rättssociologisk synvinkel, härleda detta till hur politiska och ideologiska idéer medverkar till att påverka individens handlingsfrihet och valmöjligheter. I den rådande, europeiska samsynen vad gäller möjlighet att erhålla uppehållstillstånd förhåller det sig så att detta enbart kan ansökas om i *ett* av EU:s medlemsländer.

Artikel 3.2 i Dublinförordningen, tycks sällan användas. Utrymmet för att göra undantag från förordningen förefaller, även utifrån våra fallstudier, vara mycket begränsat. Ett exempel på detta ges i fallstudie 1, där Migrationsverket motiverar den asylsökandes avslag med att man utvecklat en mycket restriktiv praxis vad gäller utrymmet att göra undantag från tillämpningen av Dublinförordningen av humanitära eller andra skäl. Bedömningen som ledde fram till ett avslag, gjordes i det aktuella fallet trots att det asylsökande flyktingbarnet bevisligen, vilket också Migrationsverket säger sig ha tagit i beaktande vid bedömningen, lider av svåra trauman vilka kan kopplas till upplevelserna i det första europeiska

ankomstlandet. Den restriktiva praxisen beträffande utrymmet för undantag, bekräftas även av de riktlinjer som utvecklats av Migrationsverket, vilka vi redogjort för ovan samt i kapitel 6 (Migrationsverket 3). Nilsson konstaterar i sin uppsats att i de fall där artikel 3.2 tas till beaktande, motiveras prövningen av fallen huvudsakligen på orsaker grundade i om den asylsökande har starka familjeskäl som motiverar en prövning eller om den asylsökande har en allvarlig sjukdom och dennes hälsa kan äventyras av en eventuell överföring (Nilsson, 2008). Detta styrks även av den information som framkommit av våra fallstudier.

I två av våra fallstudier har man åberopat hälsotillståndet som skäl för prövning. Ett av dessa har fått avslag. I ett av fallen har Migrationsverket gjort bedömningen att pröva fallet utifrån artikel 3.2 i Dublinförordningen.

I våra andra tre fallstudier har man åberopat nära anknytning som skäl för prövning. Även beträffande dessa har två av fallen fått avslag medan ett fall ligger för prövning vid svensk asylprövningsenhet.

Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv bygger människors förståelse av verkligheten på socialt delade representationer av den värld som vi accepterar som verkligheten. I realiteten innebär detta att olika länder har olika traditioner beträffande hur man ser på fenomen och betraktar sin omvärld. För att återknytta till en asylansökandes anknytningsgrundade skäl och synen på begreppet anknytning refererar vi till Johnsdotters artikel (2007:2), vilken pekar på det faktum att vad som betraktas som familj och nära familjemedlem är ett kulturellt fenomen, där vi med vår svenska bakgrund tenderar att sätta kärnfamiljsmodellen som den ideala och riktiga. Johnsdotter ger som exempel den somaliska familjemodellen, vilken innefattar långt fler medlemmar än den svenska modellen och där föräldraansvaret kan ligga på någon annan person än den biologiska föräldern (Ibid). Sådana skillnader i synsätt kan få konsekvenser i de fall man prövar asylansökningar enligt Dublinförordningens artikel 3.2 utifrån anknytningsgrundade skäl, där myndighetshandläggarens vedertagna uppfattning om familjebegreppet grundas i helt andra antaganden än den asylsökandes uppfattning om det samma. Exempel på detta ges bland annat i våra fallstudier 2 och 3, där Migrationsverket motiverar avslaget på de sökandes skäl grundade på anknytning, med att familjemedlem enligt Dublinförordningen enbart räknas som fader, moder eller vårdnadshavare. I vår fallstudie 5 emellertid, vilken liksom de två föregående, baserar sina ansöknings skäl på anknytning till en nära släkting har Migrationsverket bedömt att göra en prövning av, huruvida Sverige ska överta asylprövningen, då den asylsökandes föräldrar är döda. Hesse konstaterar i sin undersökning att de ensamkommande barnens kontakt med det

transnationella nätverket, det vill säga släktingar, inte nödvändigtvis med nära anknytning, i ursprungsfamiljen och, i det här fallet boende i Sverige, är av betydelse för en god etablering i det nya landet (Hessle, 2009). Vi tycker att de beslutsfattande myndigheterna borde ta större hänsyn till dessa iakttagelser vid bedömningarna av ensamkommande flyktingbarns asylansökningar.

Ytterligare konstruktioner, som har direkt påverkan på utgången av prövningen av asylärenden är framställandet av den asylsökandes hälsotillstånd och den tyngd som tillräknas den expert som utfärdat utlåtandet. I våra fallstudier 1 och 4 anges, i överklagandet, hälsoskäl som orsak nog för att göra en prövning av deras asylärenden i Sverige. I vår fallstudie, 4 har Migrationsverket gjort bedömningen, utifrån intyg från expertis och hembesök vilka påvisat dennes dåliga hälsotillstånd, att pröva ärendet utifrån artikel 3.2 i Dublinförordningen. I vår fallstudie 1 har dock Migrationsverket gjort bedömningen att avslå flyktingbarnets asylansökan, trots väldokumenterad information om dennes allvarliga hälsotillstånd.

Enligt socialkonstruktivistisk teoribildning är kunskap ett socialt konstruerat fenomen och dess nyckel är språket (Wenneberg, 2000). Vi tror att viss kunskap värderas högre än annan kunskap vilket kan få till följd att utlåtanden från viss expertis inte tas till samma beaktande som utlåtanden från annan expertis. Förmågan att i ord framställa den sökandes asylskäl förutsätter kunskap om det svenska systemet tillika att ha kunskap tillräcklig för att kunna använda språket som ett maktredskap.

Migrationsverket hänvisar i sitt avslag, till den mycket restriktiva praxis som utvecklats vad gäller utrymmet för att göra undantag från Dublinförordningen. Det faktum att de båda ovanstående fallen har getts olika utslag och där Migrationsverket till och med beordrade ett hembesök i det ena men inte i det andra fallet gör att vi blir lite fundersamma på om det eventuellt finns ett godtycke i bedömningen av olika ärenden. Vi kan även se det som tänkbart att den expertis som utfärdat de intyg, vilka bekräftar den asylsökandes dåliga hälsotillstånd, inte värderas tillräckligt högt för att tas i beaktande. Man kan även tänka sig att Migrationsverkets handläggare i sin yrkesroll inte talar samma ”språk” som de experter, vilka intygat om den asylsökandes dåliga hälsa. Vi menar att Migrationsverkets myndighetsutövning är en del av en struktur formad av politiska ideologier och dess handläggare har att förhålla sig till lagar och direktiv så väl som till ekonomisk måluppfyllelse. Vi tycker oss återigen kunna dra en parallell till Webers teorier om auktoritära krafter och legitima former för dominans, en dominans som kan fortgå att existera så länge personerna som ingår i systemet fortsätter att följa och inte ifrågasätter de order och direktiv som ges (Weber i Lukes, 2005).

Weber menar också att maktresurserna huvudsakligen står till de politiska partiernas och byråkratins förfogande (Weber i Repstad, 2005). Detta innebär i fall som dessa att det asylsökande flyktingbarnet redan från början befinner sig i ett underläge. Det asylsökande flyktingbarnet har oftast begränsade kunskaper i det svenska språket och det svenska systemets uppbyggnad och är därför tvingade att lita till andra krafter och att andra kan föra deras talan. Beträffande de asylsökande barn som omfattas av Dublinförordningens bestämmelser, tillförordnas de, enligt gällande rättspraxis, inget offentligt biträde. Den gode mannen har därför en central och avgörande roll i detta avseende. Den gode mannens resurser och kompetens rörande exempelvis rättsliga processer och sakliga framställningar har sålunda en avgörande betydelse för de beslut som fattas kring barnet. Då det inte krävs av en god man att ha någon formell eller specifik utbildning kan det få som konsekvens att en del barn får mer hjälp än andra. Detta, menar vi, bäddar för en rättsosäkerhet då slumpen, det vill säga vilken god man barnet förordnas samt dennes kompetens, tycks ha en större inverkan på processen än vad som skulle föreligga om barnet tillförordnades ett offentligt biträde med dokumenterad sakkunskap. Man skulle sålunda även kunna argumentera för att även ett perspektiv, till viss del omvänt från Webers teori om byråkratins maktresurser, där avsaknad av byråkrati inom myndigheternas ramar bidrar till att skapa maktlöshet. I det här fallet när avsaknad av byråkrati leder till att inget offentligt biträde förordnas. Byråkrati behöver således inte alltid vara negativ.

Foucault menar att samhällsstrukturer kan förbli oförändrade genom sekler, där förtryck av olika samhällsgrupper är ett konstant fenomen (Foucault, 1992). I ett sådant perspektiv tycker vi oss kunna konstatera att gruppen ensamkommande flyktingbarn, för närvarande, tillhör kategorin förtryckta. Utifrån vår empiri kan vi se att de barn som omfattas av Dublinförordningen och i och med detta inte förordnas något offentligt biträde, får det svårt att tala i egen sak. Barnkonventionens ställning som mjuk lag utan juridisk legitimitet förmår inte i dessa avseenden skydda barnen och ta tillvara deras intressen.

Flyktingbarns resväg kan inte betraktas utifrån den liknelse, då vi som svenska charterturister står med pass och biljett redo att ta oss till ett givet mål. Av vår empiri kan vi konstatera att flyktingbarns resväg tvärtemot detta ofta är lång och strapatsfylld med många stopp på vägen. Även om den från början avsiktliga slutdestinationen var tänkt som Sverige, på grund av exempelvis anknytningsskäl, är det näst intill omöjligt att tänka sig att man på väg hit, ska kunna ta sig hela vägen genom Europa utan några stopp i andra europeiska länder, där man riskerar att hamna i Eurodacs databas. För oss framstår det som tveksamt att skicka tillbaka barn till andra europeiska länder, utan att ifrågasätta vilket land barnet hade som

avsiktligt slutmål. Likaså tycker vi att det är lite underligt att man skickar tillbaka barn till länder inom unionen, där de uppenbarligen fått utstå stora umbäranden och i vissa fall övergrepp.

III.

Media fyller en funktion av att i ett samhälle spegla rådande samhällsklimat, samt bidrar till debatt och diskussion kring specifika frågeställningar. Media belyser problem och kan ha stor betydelse avseende opinionsbildning som i sin tur kan påverka lagstiftningen. Johnsdotter belyser i sina texter hur medias roll, genom att uppmärksamma kulturella fenomen i svensk/somaliska familjer, har varit en viktig faktor i påverkan på svensk lagstiftning och socialtjänstpraxis. Hon ställer frågan huruvida belysning och publicitet i media genererar större möjligheter för ett barn att göra sin röst hörd (Johnsdotter 2007:2). Media fungerar som ett verktyg för exempelvis människorättsorganisationer att belysa fenomen och föra fram sina budskap. Detta ges exempel på i våra artiklar där bland annat UNHCR, HRW och Amnesty beretts stort utrymme att framföra kritik gentemot hanteringen av asylärenden i Europa. Vi anar att uppmärksamheten i media rörande Greklands bristfälliga mottagande av asylsökande, hade en viss inverkan på det beslut som sedan fattades av svenska myndigheter att stoppa överföringen av flyktingbarn till landet.

Idén med att införa en gemensam asylpolitik i Europa grundar sig i stort på att samhällssyn, rättsordning och förutsättningar för att ta emot flyktingar överensstämmer staterna emellan och att det i systemet finns inbyggt miniminormer vilka ska garantera en likvärdig behandling av dessa. Genom de artiklar vi redovisat i kapitel 7.2 kan vi konstatera att i realiteten ser mottagningsvillkoren för flyktingar olika ut i skilda europeiska medlemsländer.

Medlemsländernas resurser för mottagande av flyktingar varierar. Artikel 5, (Magnusson, 2009:2), är ett exempel där otillräckliga resurser skapar dåliga möjligheter för att ta hand om asylsökande. I artikel 2, (Hennel, 2009), riktar europarådets kommissionär, Thomas Hammarberg kritik mot EU:s medlemsländer och dessas brister avseende frågor rörande hanteringen av människor i behov av asyl och skydd. I artikel 4, (Magnusson, 2009:1), riktas kritik mot Italiens dåliga mottagningsförhållanden avseende flyktingar. Röster höjs genom Eva-Britt Svensson, ledamot i ett av EU:s utskott, som ifrågasätter Sveriges avvísningar till landet ifråga och menar att detta är ett brott mot flyktingkonventionen. Tillsammans med Amnestys flyktingjurist, Madeleine Seidlitz, ifrågasätter hon huruvida man med ett sådant agerande verkligen förhåller sig till Barnkonventionen.

Enligt socialkonstruktivistisk teori skapas vår föreställning om verkligheten utifrån gemensamma, socialt delade, representationer av det man anser sig uppleva som verkligheten (Hacking, 2000). Då den Europeiska Unionen är ett samarbete över nationsgränser innefattande många länder, vars historiska och kulturella bakgrund varierar och inte kan betraktas som homogena, kan vi ana att det inte finns någon självklar konsensus beträffande, i det här avseendet, synen på och hanterandet av människor i behov av skydd och asyl. Detta ger vid handen att skilda medlemsländers asylpolitik och inställningen till denna ser olika ut, länderna emellan.

Artikel 3, (Von Hall, 2009), redogör för svårigheterna med att samordna asylpolitiken inom EU. Det finns en tendens till att länderna skjuter över ansvaret för flyktingar på varandra, som en direkt konsekvens av Dublinförordningens bestämmelser. Vi tror att detta genereras även utifrån ekonomiska perspektiv. Ekonomiskt vill man måna om den nationella ekonomin och inte belastas av alltför höga kostnader som en strid flyktingström kan innebära. Beträffande artikel 5, (Magnusson, 2009:2), rörande förhållandena på Malta och dess bristande resurser i hanteringen av asylsökanden ställer vi oss också frågan i vilken utsträckning nationella intressen tillåts få företräde framför intressen hos en grupp ”främlingar”, med vilka man, på grund av exempelvis kulturella skillnader, inte identifierar sig. Vi kan återigen göra en koppling till Börjesson/Rhen och deras tankar om skapandet av ”den andre” relaterat till maktutövande (Börjesson/Rhen, 2009). I fallet med Malta (artikel 5), liksom med Grekland (artikel 1), (TT-AFP, 2008), sträcker sig maktutövandet så långt att man till och med spärrar in flyktingbarnen i fängelse. Vi tycker oss se att vårt västerländska samhälle är uppbyggt av hierarkiska strukturer innefattande både aspekter av könets betydelse samt effekter av kulturell tillhörighet. I en sådan struktur tror vi att personer härstammande från icke-europeiska eller andra västerländska samhällen står långt ner i hierarkin. Detsamma gäller för barnet, vilket i vårt nämnda perspektiv, står långt ner i hierarkin. Vår slutsats är därmed att, om man är barn och dessutom flykting från ett, för oss främmande, land kan man inte räkna med att bli behandlad på samma villkor som den inhemska befolkningen. På liknande sätt kan vi se hierarkier i tillämpandet av lagar och förordningar. Den europeiska gemensamhetslagstiftningen och Dublinförordningen står som suverän även i relation till internationella konventioner såsom Genèvekonventionen och FN:s Barnkonvention. Vi ställer oss frågan huruvida man uppfyller de krav som man förbundit sig till enligt bland annat Genèvekonventionens artikel 33, avseende non-refoulement, när flyktingbarn säger sig hellre skickas tillbaka till sina hemländer, där det råder krig, än att sättas i fängelse i ett europeiskt land. Vi ställer oss lika frågande till om vi lyckas uppfylla våra åtaganden gentemot

barnkonventionen, då nationella och europeiska intressen sätts i första rummet på bekostnad av barnens bästa. Som påvisas i artikel 4, (Magnusson, 2009:2), tycks det, utifrån vår tolkning av Tobias Billströms uttalande, som om det finns en inneboende ovilja inom den europeiska unionen att kritisera och stöta sig med andra medlemsstater.

Vi ställer oss även undrande till om man verkligen tar i beaktande barnets bästa, då flyktingbarn, som exemplen i artikel 5, väljer att avvika och rymma från sina tillfälliga, svenska boenden i fall där de riskerar att skickas tillbaka till ett första europeiskt ankomstland. Att barn tenderar att avvika bekräftas även av tillgänglig statistik som visar på att en del asylsökande barn avviker från sina boenden på grund av rädsla för att bli återsända till ett första europeiskt mottagarland (Socialstyrelsen/Migrationsverket). Hessle belyser samma fenomen i sin avhandling där hon konstaterar att en del av barnen i hennes undersökning avvikit, bland annat till följd av att de fått avslag på sin asylansökan (Hessle, 2009).

Den genomslagskraft som media besitter beträffande dessas möjligheter att både uppmärksamma fenomen och fungera som opinionsbildare skulle kunna jämföras med Kuhns tankar om normalvetenskaplig respektive revolutionär forskning (Kuhn i Wenneberg, 2000). I fall där media lyfter och belyser fenomen samt ifrågasätter och kritiserar dessa i relation till vedertagna, samhälleliga normer, kan detta medföra en opinionsbildning med så stark genomslagskraft att man framkallar en ny syn på fenomenet, det vill säga att man medverkar till uppkomsten av ett paradigmskifte. På liknande sätt kan vi i enlighet med Foucaults resonemang avseende reglerande politik och nödvändigheten av att, för att uppnå begriplighet, lösgöra sig från styrande, samhälleliga föreställningar. Detta i syfte att framkalla förutsättningar för att kunna förändra synen på fenomen i omvärlden och därmed även generera paradigmskiften.

Vi ställer oss skeptiska till de uttalade strävandena i den gemensamma, europeiska asylpolitiken där målet är ett område med frihet, rättvisa och säkerhet. Frihet, rättvisa och säkerhet för vem, frågar vi oss? Utifrån vår studie anser vi oss kunna konstatera att detta i första hand tycks vara ett mål för att tillvarata den europeiska gemenskapens intressen, beträffande exempelvis en reglerad asylpolitik, ett värnande om den egna och om den gemensamma ekonomin samt vaktandet av nationalstaten i sig där ”främlingar” kan ses som ett hot.

Börjesson/Rhen menar, vilket vi är böjda att hålla med om, att skapandet av skillnader och bildandet av den andre, den som inte är som vi/jag genererar förutsättningar för

maktutövande, vilket i förlängningen ger en legitim grund för att komma undan även de sista hindren för det totala maktutövandet, det vill säga de mänskliga rättigheterna (Börjesson/Rhen, 2009).

IV.

Mot bakgrund av vår analys och i relation till våra frågeställningar kan vi konstatera att möjligheterna för ensamkommande barn över 14 år, vilka omfattas av Dublinförordningens bestämmelser, att få stanna i Sverige oavsett barnens egna önskemål, avsikt eller syfte, är mycket begränsade. I alla fall så länge vi, som svenska och europeiska medborgare, accepterar och följer den lagstiftning som finns.

De undantag som gjorts avseende ett övertagande av asylärenden i fall där flyktningbarnen tidigare befunnit sig i Grekland, visar att det finns möjligheter till förändring om påtryckningsmedlen är tillräckligt starka. Vi tror även att media, i detta fall, kan spela en roll av stor betydelse beträffande spridning av information, som budbärare för ideologiska strömningar samt i sitt framförande av budskap, där enskilda människor så väl som nationella och internationella organ får möjlighet att sprida sina synpunkter. Utifrån detta perspektiv tror vi att media kan påverka asyllagstiftning och även i förlängningen generera paradigmskiften.

Beträffande vår andra frågeställning, vilka faktorer som påverkar asyllagstiftningen, kan vi se att dessa utgörs av samtida idéer som har sin grund i ideologi och politik, vilka sedan verkställs av myndigheter och beslutsfattare, ofta utan kritiskt ifrågasättande.

Vi tycker oss, mot bakgrund av vår analys, även se att Sverige inte alltid följer de åtaganden vi förbundit oss till att följa enligt Barnkonventionen när vi verkställer överföringar av ensamkommande flyktningbarn enligt bestämmelserna i Dublinförordningen. Även om vi i vårt land skulle vilja göra det eller om vi skulle vilja förändra vår asyllagstiftning är det mer eller mindre omöjligt om detta inte står i enlighet med EU-s intentioner. Det ”goda samarbetet” inom EU tenderar att stå över principer om mänskliga rättigheter beträffande tredjelandsmedborgare. Å andra sidan tenderar det även att finnas en intern konflikt inom EU beträffande ansvaret för tredjelandsmedborgare då man tycks värna om det nationella intresset där omhändertagandet av ensamkommande flyktningbarn inte står högst upp på agendan. Enskilda länder verkar att inte till fullo ta ansvar för dessa barn och man skjuter inom unionen över ansvaret på varandra. Barnkonventionens artiklar 3 och 12 finns inskriven i både svensk och europeisk asyllagstiftning, trots detta tycker vi oss se att dessa inte getts någon större tyngd i realiteten. Vi frågar oss, liksom säkert andra före oss, om Barnkonventionen bara är vackra ord på ett papper?

För att ge ensamkommande flyktingbarn över 14 år bättre möjligheter att påverka sin asylprocess och tillika att ge Barnkonventionen större tyngd och legitimitet, krävs en drastisk förändring av den rådande samhällssynen mot ett nytt paradigm.

10. Slutdiskussion

Vår intention med detta arbete har bland annat varit att visa på vilka möjligheter som finns, att göra undantag från Dublinförordningens bestämmelser, rörande ensamkommande flyktingbarn över 14 år. Utifrån detta har vi bland annat tittat på hur svensk och europeisk asyllagstiftning ser ut samt troliga förklaringar till varför den ser ut på detta sätt. Vi har också ställt lagstiftningen i relation till den internationella folkrätten, främst representerad av FN:s Barnkonvention.

Vi konstaterar att möjligheterna till undantag från Dublinförordningens bestämmelser är få och små, i alla fall så länge som vi är fångade av vår tids samhällssyn. Sverige, liksom andra länder, tycks, vad gäller de ensamkommande flyktingbarn som behandlas enligt Dublinförordningen, inte alltid följa Barnkonventionens riktlinjer när det gäller barns bästa. Barnkonventionen är inte ett, juridiskt, tillräckligt starkt förankrat redskap för att tillvarata barnens intressen. Då den inte är, vid fall där man bryter mot konventionen, förenad med sanktioner gentemot de stater vilka har ratificerat denna, tycks det som om Barnkonventionen skjuts åt sidan till förmån för andra intressen vilka för stunden är ”viktigare”.

Den gemensamma europeiska asyllagstiftningen utgår från en inneboende lojalitetsprincip länder emellan, där man dels ska akta sig för att kritisera varandra och dels arbeta för att tillvarata gemensamma samt nationella intressen, vilket i det här fallet innebär att principer om mänskliga rättigheter offras till förmån för de eftersträvarvärda, gemensamma och nationella målen.

Vår studie har främst fokuserat på tolkningen och tillämpningen av Dublinförordningen i ett svenskt och till viss del även europeiskt perspektiv. Vi önskar att vi hade kunnat göra en ännu vidare studie, med exempelvis en ännu mer djupgående undersökning av nationella och internationella lagar och deras inbördes förhållanden, för att därigenom även kunna lyfta frågor om förslag på möjliga förändringar av den svenska och europeiska asyllagstiftningen rörande ensamkommande flyktingbarn över 14 år. Ett annat exempel på hur vi gärna hade önskat kunna vidga vår studie gäller en uppföljning av de flyktingbarn som ingår i våra fallstudier. Vi tycker att det, som underlag för vidare forskning, skulle vara intressant att följa upp hur det i själva verket går för några av de barn som mot sin vilja, återsänds till första europeiska mottagarland.

Efterord

Efter denna uppsats färdigställande framkom nya uppgifter i fallet Johan. Johans gode man, vilken överklagat Johans avvisningsbeslut till Kammarrätten, meddelade att denna beslutat gå emot Migrationsdomstolens beslut och att Johans asylärende ska behandlas i Sverige. Johans gode man tror att domen kommer att få prejudicerande verkan på liknande fall i framtiden.

11. Källförteckning

Lagar och förordningar

Domar

MIG 2007:8:

<https://lagen.nu/dom/mig/2007:8>. Hämtad: 2010-01-12

MIG 2007:32:

<https://lagen.nu/dom/mig/2007:32>. Hämtad: 2010-01-27

Europeisk lagstiftning

EUR-Lex 1:

Rådets direktiv 2004/83/EG

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004L0083:SV:HTML>.

Hämtad: 2010-01-27

EUR-Lex 2:

Rådets direktiv 2003/9/EG

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:031:0018:0025:SV:PDF>.

Hämtad: 2010-01-27

EUR-Lex 3:

Rådets förordning (EG) nr 343/2003

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:050:0001:0010:SV:PDF>.

Hämtad: 2010-01-27

EUR-Lex 4:

Communication from the Commission - Towards an EU strategy on the rights of the child

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0367:EN:NOT>.

Hämtad: 2010-01-27

EUR-Lex 5

Rådets direktiv 2003/9/EG

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0009:SV:HTML>.

Hämtad: 2010-01-27

Regeringen 4:

Rådets förordning (EG) nr 2725/2000

www.regeringen.se/content/1/c6/09/31/35/f2a55717.pdf. Hämtad: 2010-01-27

Svensk författningsamling

Föräldrabalk.

SFS 1949:381

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1949:38>. Hämtad: 2009-12-16

Lag om god man för ensamkommande barn.

SFS 2005:429: <http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2005:429>.

Hämtad: 2009-12-16

Lag om mottagande av asylsökande.

SFS 1994:137: <http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1994:137>.

Hämtad: 2009-12-16

Utlänningslag.

SFS 2005:716

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2005:716>. Hämtad 2010-02-12

Litteratur

Ayotte, Wendy (2000): *Ensamma flyktingbarn; Deklaration/Förklaring om god praxis.*

UNHCR/Rädda Barnen

Börjesson, Mats/Rehn, Alf (2009): *Makt*. Vällingby: Liber

Cullberg, Johan (2006): *Kris och utveckling*. Stockholm: Natur och Kultur

Elofsson, Stig (2005). "Kvantitativ metod – struktur och kreativitet" i Larsson, Sam/Lilja, John/mannheimer Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Malmö: Studentlitteratur.

Foucault, Michel (1992): *Vansinnets historia under den klassiska epoken*. Lund: Arkiv

Hacking, Ian (2000): *Social konstruktion av vad?* Falun: Thales.

Henriksen, Jan-Olav/Vetlesen, Arne Johan (1998): *Etik i arbete med människor*. Lund: Studentlitteratur

Hessle, Marie: (2009) *Ensamkommande men inte ensamma: Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvilkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Pedagogiska institutionen: Stockholms universitet.

Hollander, Katarina/Alexius Borgström, Katarina (2005): 'Rättsvetenskapliga metoder' i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Malmö: Studentlitteratur

Johnsdotter, Sara (2007:1): "Dumpning av svensksomaliska barn?" Om familjer, föräldrar och barn i en transnationell kontext, i Eastmond, Marita/Åkesson, Lisa (red)(2007): *Globala familjer: Transnationell migration och släktskap*. Riga: Gidlunds förlag

Johnsdotter, Sara (2007:2): "Släktträdet är långt." Somaliska familjer och de nationella regelverken, i: Olsson, Erik/Lundqvist, Catarina/Rabo, Annika/Sawyer, Lena/Wahlbäck. Östen/Åkesson, Lisa (red)(2007): *Transnationella rum*. Finland: Boréa Bokförlag

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

K. Yin, Robert (1994): *Case Study Research; Design and Methods*. London: SAGE Publications.

Lindgren, Sven-Åke (2003): "Michel Foucault och sanningens historia" i Månson (red): *Moderna samhällsteorier. Traditioner, riktningar, teoretiker*. Stockholm: Prisma

Lukes, Steven (2005): *Power: A radical view*. Great Britain: Palgrave MacMillan: (e-bok).

Nilsson, Caroline: (2008): *Dublinförordningen och Ordre public*. Juridiska fakulteten: Lunds universitet.

Svenning, Conny (2003). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz förlag.

Thurén, Torsten (2007): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Ljubljana: Liber.

Trygged, Sven (2005): "Fallstudiemetodik" i Larsson, Sam/Lilja, John/mannheimer Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Malmö: Studentlitteratur.

Wenneberg Barlebo, Sören (2000): *Socialkonstruktivism-positioner, problem och perspektiv*. Helsingborg: Liber

Tidningsartiklar

Hennel, Lena: *EU:s länder tävlar om sämsta mottagandet*. Svenska dagbladet: 2009-03-12.
http://www.svd.se/nyheter/inrikes/eus-lander-tavlar-om-samsta-mottagandet_2585935.svd.
Hämtad: 2010-01-27: (Artikel 2)

Magnusson, Erik: *Avvisningar till Italien ifrågasätts*. Sydsvenskan: Avdelning-Sida A06.
Presstext. (2009:1, Artikel 4)

Magnusson, Erik: *Hellre krig än maltas fångelser*. Sydsvenskan 1-2009-11-27, sida 8, del 1.
Mediearkivet. (Artikel 5)

TT-AFP: *Grekland skyddar inte invandrarbarn*. Presstext. Avdelning: Nyheter, 081224:
(Artikel 1)

Von Hall, Gunilla: *Flyktingläger tömdes i Frankrike*. Svenska Dagbladet: 2009-09-22.
http://www.svd.se/nyheter/utrikes/flyktinglager-tomdes-i-frankrike_3559489.svd. Hämtad:
2010-01-27: (Artikel 3)

Övrigt

Amnesty: *Mänskliga rättigheter*.

<http://www.amnestybusinessgroup.se/Filer/Manskligarattigheter,fordjupning.pdf>. Hämtad: 2010-01-18

Broomé, Bo (2003): *Delbetänkande av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare*. SOU 2003:51. <http://www.regeringen.se/content/1/c4/04/20/45b3a646.pdf>. Hämtad: 2009-12-16

EU-kommissionen (2007): *Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om utvärderingen av Dublinsystemet*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0299:FIN:SV:PDF>. Hämtad: 2009-12-16

EU-upplysningen 1 :

Asylpolitik inom EU.

<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Asyl-och-invandring/Asylpolitik-inom-EU/>. Hämtad: 2010-01-25

EU-upplysningen 2:

Asyl och invandring.

<http://www.eu-upplysningen.se/Amnesomraden/Asyl-och-invandring/>. Hämtad: 2010-01-27

Migrationsverket 1:

Migrationsverkets uppdrag.

http://www.migrationsverket.se/download/18.56e4f4801246221d25680002621/uppdrag_sv.pdf. Hämtad: 2010-02-01

Migrationsverket 2:

Dokument Lifos 21617.

<http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?mode=index&dokn=21617>. Hämtad: 2010-01-27

Migrationsverket 3:

Dokument Lifos 18630.

<http://www.migrationsverket.se/lifos/dok.do?mode=index&dokn=18630>. Hämtad: 2010-01-27

Migrationsverket 4:

Aktuellt om ensamkommande barn och ungdomar.

http://www.migrationsverket.se/download/18.5973fd1412535304f6680001748/aktuellt_barn.pdf. Hämtad: 2010-02-01.

Migrationsverket 5:

Inkomna ansökningar om asyl innevarande år.

[http://www.migrationsverket.se/download/18.328c487f1254a87392180002052/Inkomna+ansökningar+om+asyl.pdf](http://www.migrationsverket.se/download/18.328c487f1254a87392180002052/Inkomna+ansokningar+om+asyl.pdf). Hämtad: 2010-02-01.

Migrationsverket 6:

Prövningen.

www.migrationsverket.se/info/550.html?state=view&skip=4&sv.url=12.4856679b1242a26e6ff800076. Hämtad: 2010-02-01.

Migrationsverket 7:

Dublinförordningen.

http://www.migrationsverket.se/download/18.770892be1248035046b80003319/dublinforordningen_sv.pdf. Hämtad: 2010-02-01.

Migrationsverket 8:

Olika myndigheters ansvarsområden.

<http://www.migrationsverket.se/info/419.html>. Hämtad: 2010-02-14.

Nationalencyklopedin:

Folkrätt

[http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/folkrätt?i_whole_article=true](http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/folkratt?i_whole_article=true). Hämtad: 2010-02-02

Palm, Marie (2009): *God man ensamkommande flyktingbarn*. Avesta kommun:
<http://www.avesta.se/Stod-och-Omsorg-/Hur-du-kan-hjalpa-dina-medmanniskor/God-man/God-man-ensamkommande-flyktingbarn>. Hämtad: 2009-12-16

Regeringen 1: *Harmonisering mot ett gemensamt asylsystem*
www.regeringen.se/sb/d/9688/a/93135. Hämtad: 2009-12-16

Regeringen 2: *Lagrådsremiss; Genomförande av skyddsgrundsdirektivet och asylprocedurdirektivet*.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/96/75/f39da516.pdf>. Hämtad: 2010-01-27

Regeringen 3: *Skyddsgrundsdirektivet och svensk rätt*.
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/05/64/40/de3cf95b.pdf>. Hämtad: 2010-01-27

Socialstyrelsen/Migrationsverket:

Förbättringar i mottagandet av barn från annat land som kommer till Sverige utan medföljande legal vårdnadshavare (s.k. ensamkommande barn); Redovisning av regeringsuppdrag.
http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/10917/2002-107-7_20021077.pdf. Hämtad: 2010-02-01.

UNHCR: *Bilaga II: 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning*.
http://www.unhcr.se/SE/basic_facts/pdf/1951swe.pdf. Hämtad: 2010-01-18

UNICEF: *Barnkonventionen; FN: konvention om barnets rättigheter*.
<http://www.unicef.se/assets/barnkonventionen.pdf>. Hämtad: 2010-01-18

Vetenskapsrådet: *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>. Hämtad: 2010-01-18

Bilaga

Statistik över ensamkommande barn, vars asylärenden utretts av Migrationsverket i enlighet med bestämmelserna i Dublinförordningen 2009-01-01-2009-11-23

Land	Antal avgjorda	varav övertagande	varav återtagande	varav ej övertagande	varav ej återtagande	varav övriga	Snitt hdltid	Andel inom 1 mån	Andel inom 3 mån
BE	1		1				9	100%	100%
BR	2		2				8	100%	100%
BU	1		1				71		100%
DA	6		6				26	83%	100%
FI	2		1		1		8	100%	100%
FR	1		1				5	100%	100%
GR	8	6	1	1			62		100%
IT	82	1	80			1	28	72%	99%
MT	31	1	27		2	1	19	90%	97%
NE	10		9		1		39	40%	100%
NO	7		6	1			18	86%	100%
PO	2	1	1				21	50%	100%
RU	3		3				12	100%	100%
SC	3		3				26	67%	100%
SO	1		1				18	100%	100%
SP	3		2		1		16	100%	100%
TE	1		1				18	100%	100%
TY	5		5				5	100%	100%
UN	6	1	4		1		11	100%	100%
ÖS	11		4	2	5		7	100%	100%
Totalt	186	10	159	4	11	2	24	76%	99%

Rubrik Avgjorda över- och återtagandeärenden innevarande år

Senast körd 2009-11-23 03:13

Källa: Migrationsverket

Kolumn 1: Första mottagarland/asylland inom EU

Kolumn 2: Antal avgjorda asylärenden vilka blivit föremål för utredning i enlighet med bestämmelserna i Dublinförordningen

Kolumn 3: Antal asylärenden Sverige återtagit från annat EU-land i enlighet med bestämmelserna i Dublinförordningen.

Kolumn 4: Antal asylärenden, vilka ej har blivit föremål för övertagande från annat EU-land i enlighet med bestämmelserna i Dublinförordningen

Kolumn 5: Antal asylärenden, vilka ej har blivit föremål för återtagande från annat EU-land i enlighet med bestämmelserna i Dublinförordningen

Kolumn 6: Övriga

Kolumn 7: Genomsnittlig handläggningstid (dagar)

Kolumn 8: Antal asylärenden i procent, vilka handlagts inom en månad

Kolumn 9: Antal asylärenden i procent, vilka handlagts inom tre månader